

Invandrare och flyk- tingar

8

Förslag till statsbudget för 2002

Invandrare och flyktingar

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	7
2	Utgiftsområde Invandrare och flyktingar.....	9
2.1	Omfattning.....	9
2.2	Utgiftsutveckling.....	9
3	Politikområde Integrationspolitik.....	11
3.1	Omfattning.....	11
3.2	Utgiftsutveckling.....	12
3.3	Mål.....	12
3.4	Politikens inriktning.....	12
3.5	Insatser.....	13
3.5.1	Insatser inom politikområdet.....	13
3.5.2	Insatser utanför politikområdet.....	15
3.6	Resultatbedömning.....	17
3.6.1	Tillståndet och utvecklingen.....	17
3.6.2	Resultat.....	19
3.6.3	Analys och slutsatser.....	22
3.7	Revisionens iakttagelser.....	25
3.8	Budgetförslag.....	25
3.8.1	10:1 Integrationsverket.....	25
3.8.2	10:2 Integrationsåtgärder.....	25
3.8.3	10:3 Kommunersättningar vid flyktingmottagande.....	26
3.8.4	10:4 Hemutrustningslån.....	27
3.8.5	10:5 Ombudsmannen mot etnisk diskriminering.....	28
4	Politikområde Storstadspolitik.....	29
4.1	Omfattning.....	29
4.2	Utgiftsutveckling.....	29
4.3	Mål.....	30
4.4	Politikens inriktning.....	30
4.5	Insatser.....	31
4.5.1	Insatser inom politikområdet.....	31
4.5.2	Insatser utanför politikområdet.....	31
4.6	Resultatbedömning.....	32
4.6.1	Tillstånd och utveckling.....	32

4.6.2	Resultat.....	34
4.6.3	Analys och slutsatser	35
4.7	Budgetförslag	35
4.7.1	11:1 Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna.....	35
5	Politikområde Migration.....	37
5.1	Omfattning.....	37
5.2	Utgiftsutveckling	37
5.3	Mål	38
5.4	Politikens inriktning.....	38
5.5	Insatser	40
5.5.1	Statliga insatser inom politikområdet.....	40
5.6	Resultatbedömning.....	42
5.6.1	Resultat.....	42
5.6.2	Analys och slutsatser	45
5.7	Revisionens iakttagelser.....	46
5.8	Budgetförslag	46
5.8.1	12:1 Migrationsverket.....	46
5.8.2	12:2 Mottagande av asylsökande.....	47
5.8.3	12:3 Migrationspolitiska åtgärder	47
5.8.4	12:4 Utlänningsnämnden	48
5.8.5	12:5 Offentligt biträde i utlänningsärenden.....	49
5.8.6	12:6 Utresor för avvisade och utvisade.....	49
5.8.7	12:7 Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar	50
6	Politikområde Minoritetspolitik	51
6.1	Omfattning.....	51
6.2	Utgiftsutveckling	51
6.3	Mål	52
6.4	Politikens inriktning.....	52
6.5	Insatser	52
6.5.1	Insatser inom politikområdet.....	52
6.5.2	Insatser utanför politikområdet.....	54
6.6	Resultatbedömning.....	54
6.6.1	Resultat.....	54
6.6.2	Analys och slutsatser	55
6.7	Revisionens iakttagelser.....	55
6.8	Budgetförslag	55
6.8.1	47:1 Åtgärder för nationella minoriteter	55

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	7
2.1 Utgiftsutvecklingen inom utgiftsområdet.....	9
2.2 Härledning av nivån 2002–2004	10
3.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet.....	11
3.2 Anslagsutveckling	25
3.3 Härledning av nivån 2002–2004	25
3.4 Anslagsutveckling	25
3.5 Härledning av nivån 2002–2004	26
3.6 Anslagsutveckling	26
3.7 Härledning av nivån 2002–2004	27
3.8 Anslagsutveckling	27
3.9 Härledning av nivån 2002–2004	28
3.10 Anslagsutveckling	28
3.11 Härledning av nivån 2002–2004	28
4.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet.....	29
4.2 Anslagsutveckling	35
4.3 Härledning av nivån 2002–2004	35
5.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet.....	37
5.2 Anslagsutveckling	46
5.3 Härledning av nivån 2002–2004	47
5.4 Anslagsutveckling	47
5.5 Härledning av nivån 2002–2004	47
5.6 Anslagsutveckling	47
5.7 Härledning av nivån 2002–2004	48
5.8 Anslagsutveckling	48
5.9 Härledning av nivån 2002–2004	48
5.10 Anslagsutveckling	49
5.11 Härledning av nivån 2002–2004	49
5.12 Anslagsutveckling	49
5.13 Härledning av nivån 2002–2004	49
5.14 Anslagsutveckling	50
5.15 Härledning av nivån 2002–2004	50
6.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet.....	51
6.2 Anslagsutveckling	55
6.3 Härledning av nivån 2002–2004	56

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. godkänner att under år 2002 lån tas upp i Riksgäldskontoret för det samlade behovet av hemutrustningslån intill ett belopp av 1 300 000 000 kronor (avsnitt 3),
2. för budgetåret 2002 anvisar anslagen under utgiftsområde 8 *Invandrare och flyktingar* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
10:1 Integrationsverket	ramanslag	85 561
10:2 Integrationsåtgärder	ramanslag	54 242
10:3 Kommunersättningar vid flyktigmottagande	ramanslag	2 258 646
10:4 Hemutrustningslån	ramanslag	12 451
10:5 Ombudsmannen mot etnisk diskriminering	ramanslag	13 908
11:1 Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna	ramanslag	116 000
12:1 Migrationsverket	ramanslag	490 079
12:2 Mottagande av asylsökande	ramanslag	1 652 364
12:3 Migrationspolitiska åtgärder	ramanslag	292 467
12:4 Utlänningsnämnden	ramanslag	75 854
12:5 Offentligt biträde i utlänningsärenden	ramanslag	77 028
12:6 Utresor för avvisade och utvisade	ramanslag	70 043
12:7 Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar	ramanslag	32 000
47:1 Åtgärder för nationella minoriteter	ramanslag	8 000
Summa		5 238 643

2 Utgiftsområde Invandrare och flyktingar

2.1 Omfattning

Utgiftsområdet består av politikområdena Integrationspolitik, Storstadspolitik, Migrationspolitik och Minoritetspolitik.

Förändringen av utgiftsområdesramen jämfört med 2001 års ekonomiska vårproposition förklaras i huvudsak av volymförändringar till följd av antagande om ökat antal asylsökande. Det leder till att utgifterna för mottagande av asylsökande ökar.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutvecklingen inom utgiftsområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2000	Anslag 2001 ¹	Utgifts- prognos 2001	Förslag anslag 2002	Beräknat anslag 2003	Beräknat anslag 2004
Integrationspolitik	2 093	2 198	2 273	2 425	2 419	2 113
Storstadspolitik	149	565	300	116	230	0
Migrationspolitik	2 223	2 784	2 655	2 690	2 509	2 525
Minoritetspolitik	8	8	8	8	8	8
Totalt för utgiftsområde 8	4 472	5 555	5 237	5 239	5 165	4 646

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

Tabell 2.2 Härledning av nivån 2002–2004*Miljoner kronor*

	2002	2003	2004
Ramnivå 2001 ¹	5 555	5 555	5 555
Förändring till följd av:			
Beslut	-359	-519	-938
Pris- och löneomräkning	18	34	47
Övr. makroekonomiska förutsättn.	2	7	12
Volymer	43	109	-9
Överföring andra utg.omr. m.m. ²	-20	-21	-21
Summa förändring	-316	390	909
Ny ramnivå	5 239	5 165	4 646

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Inklusive slutjustering med anledning av de statliga avtalsförsäkringarna. En närmare beskrivning av detta finns i avsnitt 9.2

3 Politikområde Integrationspolitik

3.1 Omfattning

Integrationspolitik omfattar frågor om invandras introduktion i det svenska samhället och ersättning till kommunerna för flyktingmottagande, svenskt medborgarskap, åtgärder för att den etniska och kulturella mångfalden i samhället skall tillvaratas och för att främja lika rättigheter och skyldigheter för alla oavsett etnisk och kul-

turell bakgrund. Vidare ingår åtgärder för att förebygga och motverka etnisk diskriminering, främlingsfientlighet och rasism.

Inom politikområdet finns myndigheterna Integrationsverket, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) samt Nämnden mot diskriminering.

Tabell 3.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet

Tusental kronor

	Utfall 2000	Anslag 2001 ¹	Utgifts- prognos 2001	Förslag anslag 2002	Beräknat anslag 2003	Beräknat anslag 2004
10:1 Integrationsverket	78,8	85,5	94,7	85,6	88,0	89,6
10:2 Integrationsåtgärder	34,5	50,2	55,9	54,2	54,2	36,7,
10:3 Kommunersättningar vid flyktingmottagande	1 961,3	2 038,6	2 099,1	2 258,6	2 243,6	1 953,6
10:4 Hemutrustningslån	10,0	11,2	10,8	12,5	18,6	18,6
10:5 Ombudsmannen mot etnisk diskriminering	8,1	12,8	12,8	13,9	14,2	14,5
Totalt för politikområde Integrationspolitik	2 092,6	2 198,3	2 273,3	2 424,8	2 418,7	2 113,1

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

3.2 Utgiftsutveckling

Till följd av att ett färre antal flyktingar än förväntat tagits emot i kommunerna under de senaste åren har 200 miljoner kronor från anslaget 10:3 Kommunersättningar vid flyktingmottagande omfördelats i vårens tilläggsbudget för 2001 för att täcka kostnadsunderskott inom migrationspolitiken, bl.a. för mottagande av asylsökande. Med hänsyn till antalet mottagna flyktingar, men också på grund av låg marknadsränta och minskade låneeftergifter, har regeringen i höstens tilläggsbudget för 2001 föreslagit att 10 miljoner kronor skall omfördelas till migrationspolitiken från anslaget 10:5 Hemustrustningslån.

3.3 Mål

Integrationspolitikens mål är

- lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund,
- en samhällsgemenskap med samhällets mångfald som grund samt
- en samhällsutveckling som kännetecknas av ömsesidig respekt och tolerans och som alla oavsett bakgrund skall vara delaktiga i och medansvariga för.

Politikområdet är tvärsektorielt och bygger på andra politikområden. Åtgärder som sker inom dessa politikområden är avgörande för att de integrationspolitiska målen skall nås. Regeringen kommer att i en särskild skrivelse till riksdagen våren 2002 redovisa en uppföljning av integrationspolitiken.

3.4 Politikens inriktning

Sverige är i dag ett land med etnisk och kulturell mångfald. Knappt en miljon av befolkningen är född utomlands och nästan lika många har minst en förälder som är född i utlandet. Dessa invånare, liksom övriga invånare, är ingen homogen grupp utan har olika erfarenhet och kompetens som berikar samhället. Den positiva kraft som finns i den etniska mångfalden skall tillvaratas.

Alla som bor i Sverige, oavsett etniskt ursprung, skall ha lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter och detta skall ligga till grund för den generella politikens utformning. Insatser för att stärka den ömsesidiga integrationen och för att tillvarata mångfalden sker därför inom de flesta politikområden. Särskilt betydelsefull för att nå de integrationspolitiska målen är inriktningen på arbetsmarknads- och utbildningspolitiken.

Det finns stora skillnader i makt och levnadsvillkor mellan människor som bor i Sverige. Främst beror dessa skillnader på klasstillhörighet och kön, men många invandrade personer diskrimineras också på grund av sin etniska bakgrund. *Integrationspolitiken* inriktas på att ge stöd till människors egen försörjning och delaktighet i samhället, värna grundläggande demokratiska värden, verka för kvinnors och mäns lika rättigheter och möjligheter samt på att förebygga och motverka rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering. En central aspekt är att anlägga ett könsperspektiv på integrationspolitiken. Inriktningen på arbetet med att förebygga och motverka rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering har lagts fast i regeringens handlingsplan mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering (skr. 2000/01:59).

Inom *arbetsmarknadspolitiken* är insatser för att förbättra invandrares situation på arbetsmarknaden även fortsättningsvis mycket angelägna och ytterligare åtgärder vidtas för att förbättra deras möjligheter till sysselsättning. *Utbildningspolitiken* inriktas på generella förstärkningar av grundskolan och gymnasiet. Särskilda åtgärder sker för att förbättra utbildningen i svenska språket samt för att bredda rekryteringen till högskolan. Inom *äldrepolitiken* vidtas åtgärder för att förstärka äldre invandrares ekonomiska trygghet. Inom *storstadspolitiken* pågår ett stort antal insatser som syftar till att bryta segregationen i storstädernas utsatta bostadsområden. *Demokratipolitiken* inriktas bl.a. på att stärka invandrares delaktighet i samhällsutvecklingen och öka valdeltagandet. *Kulturpolitiken* inriktas bl.a. på att underlätta möten mellan olika kulturer inom landet.

3.5 Insatser

3.5.1 Insatser inom politikområdet

Introduktion för flyktingar och andra nyanlända invandrare

En bra start i det nya landet är en förutsättning för en långsiktigt hållbar integration. Introduktionen syftar till att ge förutsättningar att kunna försörja sig själv och bli delaktig i samhället. Integrationsverket har en viktig uppgift att stödja och följa kommunernas introduktion av flyktingar och även uppmärksamma andra nyanlända invandrades behov. Inom ramen för den treåriga satsning på att öka sysselsättningen bland invandrare som regeringen föreslog i vårpropositionen 2000, disponerar Integrationsverket särskilda medel för att förbättra introduktionen.

Integrationsverket betalar ut ersättning till kommunerna när de tar emot flyktingar och vissa av deras anhöriga enligt förordningen (1990:927) om statlig ersättning till kommunerna för flyktingmottagande m.m. En särskild schablonersättning skall täcka kommunens kostnader för undervisning i svenska och andra introduktionsinsatser samt den enskildes försörjning under introduktionstiden. Ersättningen innefattar också vissa andra kostnader som följer av flyktingmottagandet. Målet är att individen skall kunna försörja sig själv och delta i samhällslivet. Genom introduktionen bör en bas för det fortsatta livet i Sverige kunna skapas inom två år.

När flyktingar och deras anhöriga bosätter sig i en kommun kan de också få statliga lån till hemutrustning. Dessa lån administreras av Centrala studiestödsnämnden (CSN). Lånevillkoren anges i förordningen (1990:1361) om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar.

Medborgarskap

Möjligheten att få svenskt medborgarskap har stor betydelse för integrationen i det svenska samhället. Riksdagen antog i februari 2001 regeringens förslag till ny lag om svenskt medborgarskap (prop. 1999/2000:147, bet. 2000/01:SfU8, rskr. 2000/01:143). Den nya lagen trädde i kraft den 1 juli 2001 (SFS 2001:82). Lagen innebär bl.a. att dubbelt medborgarskap görs möjligt

samt att det blir lättare för barn och ungdomar att bli svenska medborgare.

Främjande av integration

De statliga myndigheterna är i sin verksamhet skyldiga att beakta integrationsperspektivet och flera myndigheter har fått särskilda integrationspolitiska uppdrag. Integrationsverket har regeringens uppdrag att följa upp hur myndigheternas verksamhet utvecklas och påverkas av de integrationspolitiska målen. Uppföljningen skall redovisas till regeringen hösten 2001.

På den regionala nivån bedriver framförallt länsstyrelserna ett aktivt integrationsbefrämjande arbete och länsstyrelserna i Stockholms, Skåne och Västra Götalands län har sedan 1999 särskilda medel för sådan verksamhet. Integrationsverket har i uppdrag att utifrån länens olika förutsättningar samverka med bl.a. länsstyrelserna för att utveckla det integrationspolitiska arbetet på regional nivå. Ett syfte med det regionala arbetet är att det i varje län skall finnas fungerande nätverk för att de integrationspolitiska målen skall få genomslag i regionala verksamheter.

Integrationsverket har också en angelägen uppgift att uppmärksamma och stimulera kommunernas integrationsarbete. Varje år anordnar Integrationsverket i samverkan med Svenska Kommunförbundet en konferens om integration för att bidra till det kommunala utvecklingsarbetet.

Organisationer som främjar integration kan få ekonomiskt stöd av Integrationsverket. Riksorganisationer som huvudsakligen har medlemmar med invandrarbakgrund kan få organisations- och verksamhetsbidrag. Dessa organisationer, och andra organisationer som bedriver projekt i syfte att främja integration, har också möjlighet att söka projektstöd.

Etnisk mångfald

Enligt lagen (1999:130) om åtgärder mot etnisk diskriminering i arbetslivet skall arbetsgivare bedriva ett målinriktat arbete för att aktivt främja etnisk mångfald i arbetslivet. DO har tillsynsansvar för att lagen följs. Myndigheternas uppgift att fortlöpande beakta samhällets etniska mångfald när verksamheten utformas och bedrivs innebär också att den etniska mångfalden bland de anställda måste beaktas. Regeringen uppdrag

1999 åt samtliga myndigheter som lyder omedelbart under regeringen att upprätta handlingsplaner för att främja etnisk mångfald bland de anställda.

Integrationsverket har också till uppgift att främja den etniska mångfalden i arbetslivet. Under år 2001 har Integrationsverket 5 miljoner kronor i särskilda medel för detta ändamål. Dessa särskilda medel ingår som en del i den treåriga satsningen för att öka sysselsättningen bland invandrare som regeringen föreslog i vårpropositionen 2000.

Ökad delaktighet

En central utgångspunkt för integrationspolitiken är att lika rättigheter och skyldigheter skall gälla för alla landets invånare. En översyn av krav på svenskt medborgarskap och andra krav relaterade till medborgarskap i lagstiftningen har gjorts av Kommittén om medborgarskapskrav. Dess betänkande Medborgarskapskrav i lagstiftningen (SOU 2000:106) har remissbehandlats och bereds nu inom Regeringskansliet.

En särskild utredare (Ku 2000:02) fick i september år 2000 i uppdrag att beskriva och analysera fördelningen av makt och inflytande inom olika samhällsområden ur ett integrationspolitiskt perspektiv. Syftet är att få en fördjupad kunskap som underlag för insatser som kan öka invandrades delaktighet i samhället. Ett annat syfte är att ge underlag till en samhällsdebatt om makt och inflytande ur ett integrationspolitiskt perspektiv. Utredningen, som är av forskningskaraktär, samverkar särskilt med Integrationsverket som har som huvuduppgift att följa och utvärdera samhällsutvecklingen ur ett integrationspolitiskt perspektiv. En slutrapport skall lämnas senast den 31 december 2003.

Rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering

DO har enligt lagen (1999:131) om Ombudsmannen mot etnisk diskriminering till uppgift att motverka etnisk diskriminering i arbetslivet och på andra samhällsområden. Lagen (1999:130) om åtgärder mot etnisk diskriminering i arbetslivet har gällt sedan den 1 maj år 1999. Den innebär att arbetsgivaren skall efterleva lagen såväl under hela rekryteringsprocessen som under den pågående anställningen. Den ställer också krav på arbetsgivaren att vidta aktiva

åtgärder. I samband med att den nya lagen trädde i kraft förstärktes DO:s anslag med 3 miljoner kronor. Från och med år 2001 förstärktes DO:s anslag med ytterligare 4 miljoner kronor bl.a. i syfte att ge DO ökade möjligheter att arbeta med lokala nätverk för att utbilda nyckelpersoner i antidiskrimineringsarbetet. En prioriterad uppgift för DO är också att öka arbetsgivarnas kunskap om vilka krav lagen ställer på dem för att förebygga och förhindra diskriminering och etniska trakasserier på arbetsplatsen.

Integrationsverket har till uppgift att förebygga och motverka rasism, främlingsfientlighet samt etnisk diskriminering som inte direkt faller under DO:s ansvar.

Utredningen för att genomföra EG:s diskrimineringsdirektiv

I december 2000 beslutade regeringen att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att föreslå hur rådets direktiv 2000/43/EG av den 29 juni 2000 om genomförandet av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung och rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet skall genomföras i Sverige och lämna de förslag till författningsändringar och andra åtgärder som utredningen kan ge anledning till (dir. 2000:106).

Ett genomförande av direktiven innebär att svensk lagstiftning kan behöva justeras eller ändras. På flera punkter innehåller direktiven dessutom bestämmelser som helt eller delvis saknar motsvarighet i svensk rätt. Det gäller bl.a. skydd mot diskriminering på grund av ålder. Utredaren skall redovisa sitt uppdrag senast den 1 april 2002.

Regeringen avser att ge denna utredning i uppdrag att också studera möjligheterna till en generell lagstiftning mot diskriminering som omfattar alla eller flertalet samhällsområden och diskrimineringsgrunder. Detta utredningsarbete skall även omfatta frågan om olika ombudsmäns uppgifter och ansvarsområden samt eventuell sammanslagning av några eller samtliga ombudsmän.

En nationell handlingsplan mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och etnisk diskriminering.

Den 8 februari i år överlämnade regeringen En nationell handlingsplan mot rasism, främlingsfi-

entlighet, homofobi och diskriminering (skr. 2000/01:59) till riksdagen.

I skrivelsen redovisar regeringen bl.a. tidigare insatser mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering, Sveriges internationella åtaganden, gällande lagstiftning på området samt pågående utvecklings- och reformarbete, statliga myndigheters ansvar, uppgifter och verksamhet samt det lokala arbetet. I ett avslutande avsnitt presenteras en nationell handlingsplan för det vidare arbetet.

I planen redovisas goda exempel på hur lokalt arbete kan bedrivas samt hur regeringen på olika sätt underlättar och främjar frivilligorganisationers och ungdomars arbete i kampen mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering. Handlingsplanen innehåller också ett antal nya konkreta initiativ.

Ett sådant initiativ är de planerade tilläggsdirektiven som nyss nämnts till utredningen för att genomföra EG:s diskrimineringsdirektiv. Ett annat initiativ gäller antidiskrimineringsklausuler vid upphandling. Vidare avser regeringen att initiera ett utredningsarbete om möjligheterna att förena statliga stödåtgärder med krav relaterade till icke-diskriminering.

I planen ingår också ett antal uppdrag till olika strategiska myndigheter, t.ex. rättsvårdande myndigheter samt Skolverket och Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS). DO kommer under hösten 2001 att ges ett uppdrag att långsiktigt och strategiskt arbeta för att förebygga och motverka diskriminering av romer. Integrationsverket har i uppdrag att bygga upp en nationell kunskapsbank och en rådgivande och stödjande verksamhet för kommuner samt svara för utbildningsinsatser för att öka kunskapen om etnisk diskriminering hos personer i nyckelfunktioner.

En arbetsgrupp har tillsatts för att undersöka hur ett arbete på lokal nivå för att stödja ungdomar som vill lämna rasistiska och nazistiska grupperingar kan bedrivas, utvecklas och finansieras samt vilken roll organisationen Exit, som fått ekonomiskt stöd av regeringen för sådan verksamhet, kan ha i detta arbete. Brottsförebyggande rådet (BRÅ) har haft i uppdrag att följa och utvärdera Exits verksamhet. Uppdraget redovisades till regeringen den 14 augusti 2001. Bland annat kommer denna utvärdering att ligga till grund för den nämnda arbetsgruppens arbete.

Antidiskrimineringsklausuler vid offentlig upphandling

Den parlamentariska upphandlingskommittén som under mars 2001 lämnade sitt slutbetänkande anser att antidiskrimineringsklausuler vid offentlig upphandling kan användas för att motverka diskriminering. Betänkandet remissbehandlas för närvarande.

Regeringen har ambitionen i den kommande upphandlingspropositionen att föreslå att antidiskrimineringsklausuler införs fr.o.m. den 1 juli 2002.

Ungdomssatsningen Arm i arm – 4: e initiativet

Som ett led i arbetet med den nationella handlingsplanen mot rasism m.m. beslutade regeringen i april 2000 om bl.a. tre initiativ som riktar sig till ungdomar. Ett av initiativen är en treårig satsning med 30 miljoner kronor ur Allmänna arvsfonden för utveckling av ungdomsföreningars lokala verksamhet mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering. En arbetsgrupp, Arm i arm – 4:e initiativet, tillsattes hösten 2000 för att bistå regeringen och Arvsfondsdelegationen i denna satsning. Hittills har 5,7 miljoner kronor beviljats till 17 olika projekt. Projekten utvärderas för att metoder och erfarenheter skall kunna spridas.

Arbetsgruppen är även ansvarig för genomförandet två andra ungdomsinitiativ som syftar till att främja diskussionen bland ungdomar om respekt och förståelse för principen om alla människors lika värde. Ett av dessa initiativ är en satsning på att utbilda 100 ungdomar till ”ungdomsambassadörer” mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering. Det andra initiativet avser en uppsatsävling på temat rasism och diskriminering som anordnades för alla förstaårselever i gymnasiet under våren 2000.

3.5.2 Insatser utanför politikområdet

Målen för integrationspolitiken uppnås genom insatser inom alla politikområden. Dessa insatser redovisas utförligt inom respektive politik- och utgiftsområde. Nedan redovisas några av de insatser som görs inom andra politikområden som har stor betydelse för arbetet med att motverka etnisk diskriminering samt för att åstadkomma lika rättigheter och skyldigheter för alla oavsett ursprung och som i hög grad påverkar möjligheten att nå de integrationspolitiska målen.

Arbetsmarknaden

Regeringen genomför en rad åtgärder för att stärka utlandsföddas ställning på arbetsmarknaden. I den ekonomiska vårpropositionen 2001 föreslog regeringen att 700 miljoner kronor för tillfälliga personalförstärkningar vid arbetsförmedlingarna permanentas från 2002. Av detta belopp skall 165 miljoner kronor användas för att särskilt förbättra möjligheterna på arbetsmarknaden för invandrare som saknar erfarenhet av svenskt arbetsliv. I vårpropositionen föreslogs också ökat stöd för att främja invandrades företagande.

AMS har fått i uppdrag att under 2001 använda minst 100 miljoner kronor för köp av kompletterande utbildning inom vård och andra bristyrken åt personer med utländsk högskoleexamen och för vårdutbildning på gymnasienivå för att tillgodose behovet av tvåspråkig personal. Insatserna finansieras med 65 miljoner kronor från den särskilda satsningen på 100 miljoner kronor per år 2001-2003 för att öka sysselsättningen bland invandrare som regeringen föreslog i den ekonomiska vårpropositionen 2000.

Förskolan, grundskolan och gymnasiet

Regeringen fortsätter ansträngningarna att förbättra situationen i skolan för barn och ungdomar med utländsk bakgrund. Regeringen har i juni 2001 gett Skolverket i uppdrag att bl.a. belysa organisationen och omfattningen av modersmålsundervisningen i förskolan. Vidare har regeringen i budgeten för 2000 och 2001 avsatt medel för kompetensutveckling av lärare i skolor med många nationaliteter och språk. Denna satsning fortsätter.

Svenska för invandrare (sfi)

Olika åtgärder för att förbättra och öka individualiseringen av svenskundervisningen för invandrare (sfi) pågår. På flera håll bedrivs nu undervisning i svenska i högskolemiljö och flera kommuner samverkar för att bättre kunna individanpassa utbildningen.

Regeringen har uppdragit åt Skolverket att utveckla ämneskompetensen i svenska som andraspråk hos sfi-lärarna, samt stödja projekt som rör nya samarbetsformer mellan sfi och andra aktörer. För detta ändamål har Skolverket disponerat 7,5 miljoner kronor 2001 av medel från regeringens särskilda satsning åren 2001-2003 för att öka sysselsättningen bland invandrare.

Likabehandling i högskolan

Regeringen föreslår i propositionen Den öppna högskolan (prop. 2001/2002:15), som inom kort överlämnas till riksdagen, en helt ny lag om likabehandling i högskolan som innehåller bestämmelser om aktiva åtgärder och förbud mot diskriminering av studenter på grund av bl.a. etnisk tillhörighet.

Hets mot folkgrupp m.m.

I oktober 2000 redovisade Kommittén om straffansvar för organiserad brottslighet m.m. sitt slutbetänkande Organiserad brottslighet, hets mot folkgrupp, hets mot homosexuella m.m. – straffansvarets räckvidd (SOU 2000:88). Ett av kommitténs uppdrag var att överväga om bestämmelserna om hets mot folkgrupp är tillräckliga för att hindra rasistiska organisationer från att verka. Bakgrunden till detta uppdrag var bl.a. vissa rasistiska grupperingars verksamhet. Kommitténs förslag har remissbehandlats och en proposition skall föreläggas riksdagen på senhösten 2001.

Rättsväsendet

Regeringen har under senare år givit en rad uppdrag till olika rättsvärdande myndigheter i syfte att effektivisera insatserna mot brottslighet med rasistiska, främlingsfientliga eller homofobiska inslag samt brottet olaga diskriminering. Området har varit högt prioriterat såväl inom polis- som åklagarväsende.

Inom polisväsendet är arbete med att förebygga och bekämpa brott med rasistiska, främlingsfientliga, antisemitiska och homofobiska inslag en prioriterad verksamhet. Polismyndigheterna skall organisera arbetet och skapa rutiner som gör att sådana brott kan upptäckas redan när brottsanmälan tas upp.

Riksåklagaren och Rikspolisstyrelsen har under hösten 2000 påbörjat gemensamma inspektioner för att granska hur samarbetet mellan åklagare och polis fungerar när det gäller handläggningen av bl.a. rasistiska brott.

BRÅ fick våren 2001 i uppdrag att följa upp rättsväsendets insatser mot brottslighet med rasistiska, främlingsfientliga eller homofobiska inslag samt olaga diskriminering.

Senast den 22 februari 2002 BRÅ skall lämna en särskild redovisning av lokala brottsförebyggande råd eller motsvarande verksamheter som inriktat sitt arbete mot brott med rasistiska, främlingsfientliga eller homofobiska inslag.

För att öka kunskapen hos personer som kommer i kontakt med offer för brott med rasistiska eller främlingsfientliga inslag gör Brottsförmyndigheten i samverkan med Brottsofferjourernas riksförbund en rad insatser.

Nytt äldreförsörjningsstöd

Regeringen har i maj 2001 beslutat om propositionen Äldreförsörjningsstöd (prop. 2000/01:136). I propositionen föreslås att ett statligt äldreförsörjningsstöd införs till invandrare och andra personer över 65 år som inte kan få sin försörjning tryggad genom pensionssystemet och eller på annat sätt. Äldreförsörjningsstödet föreslås införas fr.o.m. 1 januari 2003.

Forum för levande historia

Regeringen har under 2001 tillkallat kommittén Levande historia (dir. 2001:6) med uppgift att leda och bedriva en sådan utåtriktad verksamhet som hittills bedrivits inom ramen för projektet Levande historia och av Kommittén Forum för Levande historia (Ku 1999:09).

Regeringen föreslår i budgetpropositionen 2002 inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid, att en ny myndighet inrättas 2003 i Stockholm för frågor som rör demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i Förintelsen. Verksamheten skall syfta till att stärka människors vilja att aktivt verka för alla människors lika värde. Det framtida forumet kan också komma att spela en roll när det gäller bl.a. utbildningsinsatser i de mänskliga rättigheterna

Kartläggning av medier för invandrare

Det finns i dag en rad publikationer som främst riktar sig till olika invandrar- och minoritetsgrupper. Det finns även radio- och TV-verksamheter i public servicekanalerna och hos flera närradiostationer. I dag saknas en samlad bild av de medier som främst riktar sig till invandrare och minoriteter. Därför har regeringen givit Presstödsnämnden i uppdrag att kartlägga och analysera situationen för medier som riktar sig till främst invandrare och nationella minoriteter i Sverige. Uppdraget skall redovisas senast den 1 maj 2002.

3.6 Resultatbedömning

Integrationspolitikens mål för 2001 är

- lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund
- en samhällsgemenskap med samhällets mångfald som grund
- en samhällsutveckling som kännetecknas av ömsesidig respekt och tolerans och som alla oavsett bakgrund skall vara delaktiga i och medansvariga för.

Riksdagen beslutade i budgetpropositionen 2001 att de integrationspolitiska målen skulle kompletteras med begreppet skyldigheter (prop. 2000/01:1 utg.omr. 8, bet. 2000/01:SfU2, rskr. 2000/01:72). Resultatbedömningen görs mot de mål som gällde för 2000.

3.6.1 Tillståndet och utvecklingen

Arbetsmarknaden

Den hittills positiva utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden, med fallande arbetslöshet och stigande sysselsättningsintensitet, har haft effekter även för personer som tidigare haft svårt att få ett arbete. Arbetsmarknadsläget för utlandsfödda har förbättrats under de senaste åren.

Fortfarande är dock deras situation sämre än för befolkningen som helhet. Den öppna arbetslösheten bland hela befolkningen minskade från 5,6 procent 1999 till 4,7 procent 2000, en minskning med en knapp procentenhet. Arbetslösheten bland utlandsfödda män minskade från 14,2 procent till 12,5 procent och för utlandsfödda kvinnor från 11,2 procent till 9,1 procent under samma period. Den registrerade arbetslösheten för utlandsfödda utomeuropeiska män var 19,2 procent år 1999 jämfört med 17,5 procent år 2000 och för kvinnor 16,8 procent jämfört med 14,0 procent under samma period. En stor del av de utomeuropeiska medborgarna står alltså utanför arbetsmarknaden. År 2000 låg sysselsättningsgraden för utomeuropeiska män på 56,0 procent och för kvinnor 45,8 procent vilket var långt under siffrorna för personer födda i Sverige som hade en sysselsättningsgrad på 78,1 procent för män och 74,6 procent för kvinnor.

Sammantaget har arbetsmarknadssituationen ljusnat något för invandrare. Ökningen av utrikes födda på arbetsmarknaden finns framförallt inom vård och omsorgssektorn där de redan är överrepresenterade. Fortfarande är det alldeles för stora skillnader mellan invandrades möjligheter, både att få ett arbete och att få ett arbete som motsvarar den kompetens de har, jämfört med dem som är födda i Sverige.

Socialbidragsutvecklingen

Trots ett ökat flyktingmottagande jämfört med 1999, fortsätter kostnaderna för såväl socialbidrag och introduktionsersättning till flyktingar som antalet hushåll som får sådant stöd att minska under 2000. Jämfört med 1999 minskar kostnaderna med en tiondel och med nästan en fjärdedel jämfört med 1997, då kostnaderna var som högst. Långvarigt biståndsbehov (minst tio månader under ett år) är vanligare för utlandsfödda än för svenskfödda.

En preliminär rapport från Integrationsverket om kommunernas kostnader för försörjningsstöd för flyktingar som mottagits 1997 visar att kostnaderna för försörjning per flykting är den lägsta som uppmätts sedan uppföljningar av kommunernas kostnader för flyktingmottagande påbörjades. Förbättrad egenförsörjning anges som ett av huvudskälen till att försörjningsstödet har minskat.

Grundskolan och gymnasiet

Elever med utländsk bakgrund lämnar i betydligt större utsträckning än elever med enbart svensk bakgrund grund- och gymnasieskolan utan fullständiga betyg. Var femte elev med utländsk bakgrund saknar grundläggande behörighet till studier på nationellt program, jämfört med totalt var tionde elev. Åtta av tio elever lämnar gymnasieskolan med slutbetyg. Motsvarande siffra för elever med utländsk bakgrund är endast sju av tio. Om elever med utländsk bakgrund, men som är födda i Sverige studeras, kvarstår skillnaderna men i betydligt mindre grad. Det finns även elever med utländsk bakgrund, i synnerhet flickor, som når mycket goda resultat i skolan. Likaså har elever inom det individuella programmet som är födda utomlands högre övergångsfrekvens till gymnasiets nationella program än övriga elever.

Enligt Skolverket finns det betydande skillnader i skolresultat mellan elever med olika kulturell och språklig bakgrund. Skillnaderna har ökat under 1990-talet, till nackdel för elever med ut-

ländsk bakgrund (själva invandrare eller barn till två invandrade föräldrar). Det finns också indikationer på att eleverna inte får det stöd de har rätt till, bl.a. stöd och studiehandledning på modersmålet.

Högskolan

Andelen studenter med utländsk bakgrund motsvarar i stort sett deras andel av befolkningen som helhet, men det finns stora skillnader mellan olika etniska grupper. Dessa skillnader beror till stor del på studenternas sociala bakgrund. Av studenterna med utländsk bakgrund är en knapp majoritet kvinnor, 55 procent, jämfört med 45 procent män. Högst andel av de studerande med utländsk bakgrund fanns 1999 inom medicin och odontologi. Det finns också stora skillnader mellan högskolorna beträffande studenter med utländsk bakgrund. Inom grundutbildningen hade Södertörns högskola och Karolinska institutet högst andel av dessa studenter 1999.

Etnisk diskriminering

Antalet anmälningar till DO om diskriminering i arbetslivet har ökat kraftigt under de senaste åren. Jämfört med 1997 har antalet anmälningar tredubblats.

Sanktionerade förbud mot etnisk diskriminering utanför arbetslivet finns i den straffrättsliga bestämmelsen om olaga diskriminering. Sedan början av 1990-talet har antalet anmälningar om olaga diskriminering sexdubblats. Enligt preliminära uppgifter från BRÅ anmäldes drygt 250 fall av olaga diskriminering till polisen 2000. Anmälningarna gäller framförallt diskriminering i samband med restaurang- eller krogbesök. Övriga anmälningar riktades mot bl.a. butiker, bostads- och fastighetsbolag och myndigheter. Största delen av anmälningarna avser storstads-länen. Benägenheten att polisanmäla olaga diskriminering är låg. Antalet lagföringar för olaga diskriminering har utgjorts av högst två fall per år under de senaste fem åren.

Under 2000 väcktes fyra åtal för olaga diskriminering. Att så få åtal väckts beror enligt Riksåklagaren på att det är svårt att bevisa brottet. Enligt Riksåklagaren är därför den pågående översynen av lagstiftningen på området mycket angelägen.

Ytterligare en källa till kunskap om förekomsten av etnisk diskriminering utanför arbetslivet är de anmälningar som gjorts från enskilda till DO. Under 2000 inkom 326 anmälningar. De

gällde framförallt bostadssektorn, utbildningsväsendet, rättsväsendet och socialtjänsten.

Rasism och främlingsfientlighet

Det finns ett flertal straffstadganden i brottsbalken som direkt eller indirekt tar sikte på handlingar eller yttringar som är rasistiska eller främlingsfientliga. Bestämmelsen om hets mot folkgrupp är central i den svenska lagstiftningen mot rasistiska och främlingsfientliga yttringar. Den brottsliga gärningen består av att någon i uttalande eller annat meddelande som sprids hotar eller uttrycker missaktning för folkgrupp eller annan sådan grupp av personer med anspeling på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung eller trosbekännelse. Anmälningar om hets mot folkgrupp ökade kraftigt under 2000 jämfört med 1999.

Enligt Säkerhetspolisen ökade det totala antalet anmälda brott med rasistiska eller främlingsfientliga inslag med 6 procent 2000. Under 2000 inleddes drygt 400 förundersökningar om brott med rasistiska eller främlingsfientliga motiv. Åklagarna väckte 157 åtal, varav bl.a. 56 för hets mot folkgrupp och 30 för grov misshandel. Under samma år meddelades 86 tingsrättsdomar och 18 hovrättsdomar när det gäller brott med rasistiska eller främlingsfientliga motiv.

3.6.2 Resultat

Introduktion för flyktingar och andra nyanlända invandrare

Kommunmottagande och boende

Integrationsverket hade för 2000 överenskomelser om flyktingmottagande med 134 kommuner, vilket är lika många som 1999. Totalt tog kommunerna emot 11 885 personer inom ramen för det kommunala flyktingmottagandet 2000. Det är ca 2 800 fler jämfört med 1999, men ca 3 000 färre jämfört med den prognos som gällt för 2000. Ett skäl till detta är att Migrationsverket inte haft tillräcklig kapacitet att fatta beslut. Drygt hälften, 56 procent av dem som tagits emot i kommunerna som flyktingar eller av flyktingliknande skäl, är män. Av dem som tagits emot i kommunerna som anhöriga till flyktingar utgör 60 procent kvinnor.

Kommunmottagandet åren 1991-2004

1991	19 000
1992	18 500
1993	25 200
1994	62 300
1995	15 900
1996	6 800
1997	13 600
1998	11 900
1999	9 000
2000	11 900
2001	11 600 prognos
2002	12 600 prognos
2003	12 400 prognos
2004	12 400 prognos

Under 2000 har ett samarbete skett mellan Integrationsverket och Migrationsverket för att samordna myndigheternas information till nyanlända flyktingar om deras bosättning. De personer som beviljats uppehållstillstånd skall få en generell bild av vilka förutsättningar som finns i Sverige vad gäller bl.a. boende, arbete, skola och sjukvård. Integrationsverket kommer att under hösten följa upp och utvärdera informationsinsatserna och deras betydelse för den nyanlända flyktingens val av bosättningsort.

Integrationsverket har fått möjlighet att under 2001 stimulera kommuner utanför storstäderna, att organiserat ta emot flyktingar som har svårt att få en bra bostad och introduktion i storstäderna. Verket ger en allsidig information om alternativa bosättningsmöjligheter till dem som ordnat ett tillfälligt boende i storstäderna under tiden asylansökan prövas. Stockholms kommun beräknar att ca 250 nyanlända flyktingar kommer att välja att bosätta sig i någon annan kommun efter att de tagits emot i Stockholm. Integrationsverket skall redovisa effekterna av försöksverksamheten till regeringen i februari 2002. Erfarenheterna hittills visar att det krävs att verksamheten får tid på sig och att de nu kända positiva effekterna av flyttningen sprids vidare till andra nyanlända flyktingar.

Uppföljning och utveckling av introduktionen

Integrationsverket har kartlagt kommunernas introduktionsverksamhet för nyanlända invandrare (Integrationsverkets rapportserie 2000:5). I undersökningen ingår 113 av 119 kommuner som tagit emot minst sju flyktingar under tiden januari – oktober 1999. Kartläggningen visar att

det finns behov av fortsatt utveckling och förbättring av verksamheten. I rapporten konstateras att en majoritet av kommunerna inte i tillräckligt hög grad erbjuder en individuellt anpassad introduktion och att det fortfarande finns brister i samverkan mellan kommun, arbetsförmedling, sfi-anordnare och andra aktörer inom introduktionen.

Integrationsverket påbörjade under 2000 ett utvecklingsarbete av ett nationellt uppföljningssystem för introduktionsresultaten. Tre kommuner har hittills ingått i ett pilotprojekt och under 2001 vidareutvecklas systemet bl.a. genom att fler kommuner börjar tillämpa systemet i syftet är att mäta resultatet av kommunernas introduktionsverksamhet. En grundläggande beståndsdel i det nya uppföljningssystemet är flyktingens egen bedömning av introduktionens kvalitet. Det nya uppföljningssystemet skall användas från och med i år. De första resultaten kommer att presenteras för riksdagen i budgetpropositionen 2003.

Inom ramen för den treåriga satsningen för att öka sysselsättningen bland invandrare används medel för att utveckla introduktionen och svenskundervisningen för flyktingar och andra nyanlända invandrare. Som ett led i utvecklingsarbetet träffades i april 2001 en överenskommelse mellan AMS, Integrationsverket, Migrationsverket, Skolverket och Svenska Kommunförbundet. Överenskommelsen utgör en plattform för ett samordnat förändringsarbete och syftar till att stärka samarbetet mellan berörda myndigheter. Strategin är att asylsökande, flyktingar och andra nyanlända invandrare skall kunna tillvarata och utveckla sina resurser samtidigt som myndigheterna genom ett samordnat arbete blir effektivare.

Integrationsverket har som en första åtgärd genomfört en kartläggning av introduktionen i de 30 kommuner som tagit emot flest flyktingar. En dialog har påbörjats om utveckling av lokala överenskommelser och de kommuner verket hittills hunnit överlägga med har ställt sig positiva till sådana överenskommelser. I en delrapport till regeringen redovisar Integrationsverket slutsatser av kartläggningen, "Förbättrad introduktion för nyanlända invandrare" (INT-19-01-1578). Av rapporten framgår att det finns en stark förändringsvilja i många av kommunerna och en tydlig medvetenhet och inriktning på arbetslivet i ett tidigt skede av introduktionen. Integrationsverket gör bedömningen att processen –

från socialtjänstperspektivet till arbetsmarknads- perspektivet – går åt rätt håll.

Kvotflyktingars integration

På initiativ av FN:s flyktingkommissarie (UNHCR) anordnande Integrationsverket i april 2001 en internationell konferens i Norrköping om mottagande och integration av kvotflyktingar. Konferensens syfte var att sprida kunskaper och ta fram rekommendationer om bra strategier för integration av kvotflyktingar och att utveckla nätverk mellan länder som tar emot kvotflyktingar. Ett resultat av konferensen är att en särskild handbok om mottagande och integration av kvotflyktingar skall utarbetas.

Kommunernas kostnader för flyktingmottagande

Uppföljningar av kommunernas kostnader för flyktingmottagandet har skett kontinuerligt fr.o.m. de flyktingar som togs emot 1991. Uppföljningarna visar att den statliga ersättningen för flyktingmottagandet inte helt givit avsedd kostnadstäckning. För vissa mottagningsår har regeringen kompenserat kommunerna med särskilda konjunktur- och stimulansbidrag. Ett tjugotal kommuner har även fått kompensation i särskild ordning med anledning av ett högt flyktingmottagande. Enligt Integrationsverkets senaste uppföljning avseende de flyktingar som togs emot åren 1995 och 1996, har storstäder med förortskommuner samt de större och medelstora städerna inte fått full täckning för försörjningsstöd och andra kostnader i samband med flyktingmottagandet. Detta anses bl.a. bero på ökade kostnader för kommunernas försörjningsstöd.

En förklaring till de ökade försörjningsstöds-kostnaderna för 1995 och 1996 års mottagna flyktingar är att de haft svårt att komma in på arbetsmarknaden efter avslutad introduktion. Effekterna av det förbättrade arbetsmarknadsläget hade ännu inte fått genomslag för flyktingar de aktuella uppföljningsåren. Integrationsverkets preliminära rapport om kommunernas kostnader för försörjningsstöd för de flyktingar som mottagits 1997 visar att de förbättrade möjligheterna för egenförsörjning under slutet av 90-talet får tydligt genomslag i form av minskade försörjningskostnader.

EU:s flyktingfond

EU har under 2000 inrättat en särskild fond för såväl insatser för asylsökande som integrationsinsatser. Medlemsländerna har tilldelats medel ur flyktingfonden för 2000 och 2001. Migrations-

verket är ansvarig myndighet gentemot kommissionen och skall samråda med Integrationsverket vid bedömning och beslut om projektansökningar. För åren 2000 och 2001 har merparten av projekten i Sverige som fått stöd ur fonden en inriktning på integration.

Främjande av integration

Regional integrationsverksamhet

Länsstyrelserna har redovisat till Integrationsverket hur de arbetar för att införliva de integrationspolitiska målen i den interna och externa verksamheten. En allmän bild är att man även på de mindre länsstyrelserna har kommit långt med förankringen av de integrationspolitiska målen såväl i den interna som den externa verksamheten. Det finns överlag en stark vilja att bevaka och driva integrationsfrågorna. Många länsstyrelser har lyft fram integrationsfrågorna som ett prioriterat område. De flesta länsstyrelserna har fokuserat sina insatser på arbetsliv och arbetsmarknad och kopplat detta till tillväxtfrågorna.

Insatserna och aktiviteterna som genomförs av de tre storstadslänsstyrelserna, som fått särskilda resurser för integrationsbefrämjande verksamhet, har ökat markant sedan starten år 1998. Länsstyrelsen i Stockholms län vinnlägger sig t.ex. om ett mer lättillgängligt språk i sina yttranden och beslutsformuleringar. Den bedriver också ett omfattande internt mångfaldsarbete för att bl.a. ta emot praktikanter med utländsk bakgrund. I Västra Götalands län satsas på stora företag i det privata näringslivet och i Skåne län lyfter man fram bl.a. attitydfrågor som rör främlingsfientlighet och rasism.

Etnisk mångfald

Integrationsverket har gjort olika insatser för att öka tillvaratagandet av mångfalden i arbetslivet. Verket har också utvärderat hur ett antal arbetsgivare arbetar med mångfaldsfrågor och hur de genomfört sina mångfaldsplaner. En studie av hur detta arbete bedrivits och hur man kan se på mångfald inom arbetslivet publiceras inom kort.

Kommunernas mångfaldsarbete har också främjats. Integrationsverket har haft i uppdrag i att i samråd med DO och Svenska Kommunförbundet stimulera kommunernas mångfaldsarbete och också utse en mångfaldskommun. Detta arbete har fokuserat på hur kommunen i egenskap av arbetsgivare tar tillvara och utvecklar den et-

niska mångfalden. Många kommuner har som regel ännu inte någon särskild plan för att främja mångfalden. Ett tiotal kommuner har dock redovisat mångfaldsplaner eller att man planerar sådana.

En tydlig trend i de statliga myndigheternas redovisning av sin kompetensförsörjning är en markant ökad medvetenhet om mångfaldens betydelse. I årets redovisningar har drygt 70 procent av myndigheterna uppgivit att de vidtagit någon typ av åtgärder för att främja etnisk mångfald bland personalen. I föregående års redovisningar var motsvarande andel drygt hälften och året innan dess knappt 10 procent. Utöver de uppgifter som framkommit i myndigheternas redovisningar av sin kompetensförsörjning har ytterligare ett antal myndigheter redovisat olika insatser som görs i syfte att stärka den etniska mångfalden.

DO har givit ut råd för hur myndigheterna kan arbeta för etnisk mångfald och med mångfaldsplaner. Råden avser både de krav som ställs i lagen om etnisk diskriminering i arbetslivet och de kompletterande krav som följer av det särskilda regeringsuppdraget till statliga myndigheter att upprätta handlingsplaner för att främja etnisk mångfald bland de anställda.

Etnisk diskriminering

Antalet anmälningar om etnisk diskriminering i arbetslivet har ökat kraftigt efter lagens ikraftträdande och allt fler har fått upprättelse genom förlikning eller att situationen lösts på annat sätt. Fyra fall har förts till Arbetsdomstolen. Två av dessa fall har återkallats. Den nya lagen har enligt DO:s bedömning ökat viljan hos arbetsgivare att förebygga etnisk diskriminering.

Av de 164 arbetslivsärenden som kommit in under 2000 är 76 från arbetssökande och 88 från arbetstagare. Under 1999 var förhållandena tvärtom och anmälningarna från arbetstagare i majoritet. De flesta anmälningarna från arbetssökande avser etnisk diskriminering vid själva anställningsbeslutet. Anmälningarna från arbetstagare avser ofta fler saker som lönediskriminering och etniska trakasserier. Anmälningarna om lönediskriminering har nästan fördubblats mellan 1999 och 2000.

DO har när det gäller arbetet med aktiva åtgärder inriktat arbetet på att ge råd och stöd i arbetet mer än tillsyn och kontroll. Efterfrågan på

goda exempel på aktiva åtgärder har ökat markant under året.

I den mån tillsyn och kontroll har förekommit har detta skett på DO:s initiativ och bl.a. utgått från platsannonser.

DO har genomfört kunskapsmätningar om lagen mot etnisk diskriminering i arbetslivet hos arbetsgivare och fackliga företrädare. Av kunskapsmätningarna framgår att kunskapsnivån generellt är låg när det gäller etnisk diskriminering. I stora delar av samhället, inom såväl privat som offentlig verksamhet, råder en utbredd okunnighet vad etnisk diskriminering är, vilka uttryck den kan ta sig och om vilka motiv som kan ligga bakom. Undersökningarna skall genomföras årligen för att få ett mått på om kunskapen om lagen har ökat. DO har utvecklat sitt basutbildningsmaterial för att höja kunskapsnivån och en aktiv marknadsföring av utbildningsmaterial och övrigt informationsmaterial har bedrivits.

Integrationsverket och DO har haft en aktiv roll när det gäller att ge råd och stöd till det lokala arbetet mot diskriminering. Ett antal lokala diskrimineringsbyråer som bygger på frivilliga krafter har etablerats på olika orter i landet. Flera har fått råd och ekonomiskt stöd av Integrationsverket. DO svarar för utbildning av nyckelpersoner i antidiskrimineringsarbetet. Enligt Integrationsverkets bedömning har byråerna visat sig ha goda möjligheter att spela en roll när det gäller att uppmärksamma frågor kring diskriminering och även rasism. De sprider kunskap om gällande lagstiftning och skapar stödjande mötesplatser för rådgivning och samtal med dem som på olika sätt drabbas eller på annat sätt berörs av etnisk diskriminering.

Rasism och främlingsfientlighet

Integrationsverket har arbetat med att genomföra de uppdrag som regeringen gav i april 2000 inom ramen för arbetet med handlingsplanen mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och etnisk diskriminering. En central del i detta arbete är uppbyggnaden av en nationell kunskapsbank med information om olika metoder för ett framgångsrikt arbete där även internationella erfarenheter ingår. En särskild hemsida är under utveckling. En dialog med frivilligorganisationer, kommuner och andra aktiva inom området har påbörjats. I samverkan med Svenska Kommun-

förbundet och Levande Historia genomfördes under hösten 2000 och våren 2001 ett par konferenser med kommuner och lokala organisationer. Under 2001 skall konferensen följas upp som ett led i verkets arbete med att utveckla en rådgivande och stödjande verksamhet till lokala aktörer. Integrationsverket har också ansvar för att följa upp arbetet mot rasism, främlingsfientlighet och diskriminering.

3.6.3 Analys och slutsatser

Integrationsverket som har ansvar för att följa upp hur integrationspolitikens mål och synsätt fått genomslag inom olika områden har följt utvecklingen och skall redovisa denna till regeringen hösten 2001. Regeringen kommer, som nämnts i tidigare avsnitt, därefter att i en särskild skrivelse till riksdagen våren 2002 redovisa utvecklingen inom integrationspolitiken sedan den beslutades 1997.

Det kan konstateras att utvecklingen inom det integrationspolitiska området är långt ifrån tillfredsställande i förhållande till de mål som riksdagen beslutat. Segregationen i det svenska samhället är fortfarande stor. Många människor med utländsk bakgrund upplever det svenska samhället som diskriminerande och ställer krav på att större insatser görs för att alla skall behandlas lika oavsett kön, klass och etnisk bakgrund. Flerparten av de insatser som regeringen beslutar om ger effekter först på lång sikt. Det finns inte heller några enkla åtgärder som leder till snabba lösningar på problem med segregation och etnisk diskriminering.

Inom integrationspolitiken skall insatser som leder till en långsiktigt hållbar integration prioriteras. Inom Regeringskansliet pågår ett arbete i en interdepartemental arbetsgrupp för att identifiera strukturer som kan vara diskriminerande eller på annat sätt motverkar integrationen. Det finns ett stort behov av att utveckla och förbättra introduktionen för flyktingar och andra nyanlända invandrare så att den blir mer individanpassad samt att fler aktörer kan samverka runt introduktionen. Andra angelägna insatser är att förstärka arbetet med att motverka rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering. En prioriterad fråga är också att förbättra villkoren för utsatta flickor med utländsk bakgrund.

Särskild satsning på sysselsättning och förbättrad introduktion

I den ekonomiska vårpropositionen 2000 föreslogs att 100 miljoner kronor per år 2001-2003 skulle avsättas till ett brett program för att öka sysselsättningen bland invandrare. I budgetpropositionen för 2001 fördelades medel för dessa insatser på olika anslag. Några förändringar av medlens fördelning i förhållande till 2001 bör göras. Regeringen föreslår att 70 miljoner kronor, vilket är en ökning med 5 miljoner kronor i förhållande till i år, skall användas för bristyrken inom utgiftsområde 13 Arbetsmarknadspolitik. För validering av utländsk yrkeskompetens föreslås 5 miljoner kronor inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning, vilket är 2,5 miljoner kronor mindre än i år. Vidare föreslås 20 miljoner kronor för förbättrad introduktion och svenskundervisning för invandrare även 2002. Av dessa medel skall 7,5 miljoner kronor disponeras inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning och 10 miljoner kronor disponeras av Integrationsverket. Liksom under år 2001 föreslås 5 miljoner kronor avsättas inom utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar för insatser i syfte att stimulera till ökad etnisk och kulturell mångfald inom den offentliga och privata sektorn.

Regeringen bedömer att rådgivningsverksamhet till företagare med invandrabakgrund, som också ingår i den särskilda satsningen på ökad sysselsättning med 2,5 miljoner kronor i år inom utgiftsområde 24 Näringsliv, kan bedrivas med ordinarie medel från och med 2002.

Översyn av introduktion för mottagande av flyktingar

Pågående arbete för utveckling av introduktionen för flyktingar och andra invandrare i samarbete mellan olika myndigheter, i kommuner och i övrigt på lokal nivå är enligt regeringens bedömning mycket väsentligt för att underlätta en långsiktigt hållbar integration. Detta arbete skall stimuleras och uppmuntras men kan behöva kompletteras. Det är angeläget att undersöka om det finns hinder för självförsörjning och delaktighet som inte kan lösas genom pågående utvecklingsarbete på myndighets- och lokal nivå. Det kan finnas behov av mer strukturella åtgärder i form av t.ex. författnings- och regeländ-

ringar. I överenskommelsen mellan myndigheterna och Svenska Kommunförbundet pekas också på ett antal områden där man gemensamt anser att det finns behov av översyn och regeländringar.

Regeringen anser mot denna bakgrund att det nu behövs en samlad översyn av mottagande av och introduktion för flyktingar för att identifiera, analysera och förklara orsaker till hinder för en effektiv och individuellt anpassad introduktion. En sådan översyn skall utgå från ett helhetsperspektiv och även beröra systemet för statlig ersättning för flyktingmottagandet.

Inom Regeringskansliet bereds för närvarande direktiv för en översyn och regeringen kommer att inom kort fatta beslut om dessa direktiv.

Stimulansbidrag till kommuner

Som tidigare redovisats har Integrationsverket möjligheter att under 2001 som en försöksverksamhet stimulera kommuner utanför storstäderna, att organiserat ta emot flyktingar som har svårt att få en bra bostad och introduktion i storstäderna. De resultat som hittills framkommit pekar på att flyttningarna varit positiva för den enskilde flyktingen som fått egen bostad och möjligheter till en bra introduktion. Verksamheten har dock bedrivits för kort tid för att några egentliga slutsatser om effekterna kan dras. Det är också angeläget att flyktingar som har svårt att få en bra bostad och introduktion i förortskommuner i storstadsregionerna kan ingå i försöksverksamheten. Mot denna bakgrund bedömer regeringen att Integrationsverket bör få fortsätta försöksverksamheten även 2002.

Verksamheten syftar inte bara till att erbjuda flyktingar möjligheter till en bättre introduktion och bostad, utan kan också avlasta storstadsregionerna och bidra till regional utveckling.

Lokala och regionala diskrimineringsombud

En försöksverksamhet med lokala och regionala diskrimineringsombud skall påbörjas under 2002. För detta ändamål har politikområdet tillförts fyra miljoner kronor i den ekonomiska vårpropositionen. Diskrimineringsombudens verksamhet skall knytas till bl.a. frivilligorganisationernas antidiskrimineringsarbete och stärka möjligheterna till metodutveckling. DO m.fl.

skall utbilda diskrimineringsombuden och i övrigt bistå verksamheten med råd och stöd.

Förstärkning av det antirasistiska arbetet

Det antirasistiska arbetet skall enligt vårpropositionen 2001 förstärkas och för detta ändamål har 10 miljoner kronor per år beräknats. Förstärkningen skall finansieras genom att resurserna för Integrationsverkets nuvarande verksamhet omfördelas. Grupper, organisationer och institutioner som har en tydlig målsättning att värna det demokratiska samhället mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering skall stödjas. Det är också angeläget att insatserna är långsiktiga och samordnas med det arbete som bedrivs av frivilligorganisationer, myndigheter m.fl.

Utgångspunkterna för förstärkning av det antirasistiska arbetet ligger helt i linje med den inriktning på arbetet som beslutats i den nationella handlingsplanen mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering. Ett sådant arbete bedrivs nu av Integrationsverket och andra berörda myndigheter. Integrationsverket har det samordnade ansvaret för detta arbete. För att genomföra uppdragen i handlingsplanen och för att förstärka detta arbete med andra nya insatser mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering bör 5 miljoner kronor av Integrationsverkets förvaltningsanslag och tidigare anslagssparande tas i anspråk under 2002. Det konkreta arbetet mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering måste även fortsättningsvis bedrivs av organisationer m.fl. Integrationsverket och andra centrala myndigheter kan underlätta och främja organisationernas arbete bl.a. genom ökat ekonomiskt stöd. Därför föreslår regeringen att minst 5 miljoner kronor av det projektstöd som disponeras av Integrationsverket skall användas till stöd för organisationer som bedriver antirasistisk verksamhet under 2002 enligt de utgångspunkter som angavs i vårpropositionen. Det finns dock skäl att se över formerna och organisationen för hur det antirasistiska arbetet kan bedrivs bäst på sikt. En sådan översyn kommer att initieras under hösten 2001.

Utsatta flickor

Situationen för utsatta flickor uppmärksammas alltmer. På regeringens uppdrag har Integrationsverket redovisat situationen för flickorna i rapporten Låt oss tala om flickor... (Integrationsverkets rapportserie 2000:6). Av rapporten framgår att antalet flickor i en utsatt situation visserligen är relativt litet, men att det finns ett mörkertal när det gäller omfattningen av bl.a. arrangerade äktenskap. Detta och andra familjeskäl leder ibland till att flickorna avbryter sin skolgång eller inte börjar i gymnasieskolan. I sammanhanget bör påpekas att det dock är vanligare att pojkar med utländsk bakgrund avbryter sin skolgång än att flickor gör det. Det är också ytterst ovanligt att flickor i Sverige föder barn före 18 års ålder.

Inom Regeringskansliet har nyligen en interdepartemental arbetsgrupp tillsatts för att studera vilka konkreta insatser som kan göras för att underlätta situationen för flickorna. Regeringskansliet har också träffat experter, företrädare för kvinnoorganisationer och myndigheter som kommer i kontakt med utsatta flickor och unga kvinnor. Det krävs bättre kunskap hos myndigheterna om flickornas speciella problem. Samarbete mellan myndigheter på såväl statlig som kommunal nivå bör också utvecklas.

Det utanförskap som drabbar vissa familjer kan bidra till att permanenta patriarkala värderingar rörande mäns och kvinnors roller i familjen och samhället. Att bryta utanförskapet är därför en viktig uppgift. Insatser för att stärka flickors och unga kvinnors ställning bör riktas till båda könen. Även pojkar drabbas ju av de värderingar som begränsar flickornas frihet. För att få till stånd en attitydförändring måste debatten om flickors och kvinnors rättigheter stimuleras. Trossamfunden och invandrarnas egna organisationer bör utgöra spjutspetsar för att föra debatten om flickors och kvinnors rättigheter. Integrationsverket skall även framöver, inom ramen för ordinarie medel för projektstöd, prioritera projekt som rör jämställdhet mellan könen och som syftar till att förbättra livsvillkoren för utsatta flickor.

3.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har inte lämnat några in-
vändningar i revisionsberättelserna eller framfört
andra principiellt viktiga frågor som rör politik-
området.

3.8 Budgetförslag

3.8.1 10:1 Integrationsverket

Tabell 3.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags- sparande	
2000	Utfall	78 792		18 933
2001	Anslag	85 477 ¹	Utgifts- prognos	94 862
2002	Förslag	85 561		
2003	Beräknat	87 984 ²		
2004	Beräknat	89 646 ³		

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 85 867 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 85 867 tkr i 2002 års prisnivå.

Integrationsverket är central förvaltningsmyndighet för integrationsfrågor. Verket har ett övergripande ansvar för att integrationspolitiska mål och synsätt får genomslag inom olika samhällsområden samt för att aktivt stimulera integrationsprocesserna i samhället. En central uppgift för myndigheten är att följa och utvärdera samhällsutvecklingen mot bakgrund av samhällets etniska och kulturella mångfald.

Skillnaden mellan anslag och utfall under år 2000 beror på att 9 miljoner kronor finns uppfört på Integrationsverkets anslag för insatser under åren 2001-2003 med anledning av handlingsplanen mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering. Dessa medel får disponeras av regeringen och fördelas med högst 3 miljoner kronor per år för sådana insatser bl.a. med anledning av handlingsplanen. Integrationsverkets eget anslagssparande förklaras av att, trots en totalt mer omfattande verksamhet och klart högre anslagsförbrukning än år 1999, verket genomgått en stor omorienteringsprocess som medfört att anslaget inte förbrukades fullt ut.

Regeringens överväganden

Integrationsverket har bedrivit ett målmedvetet och strategisk arbete. Enligt regeringens bedömning har Integrationsverket utfört de verksamheter och aktiviteter som följer av målen. Integrationsverket skall fortsätta att fokusera verksamheten på att förbättra strukturer i samhället för att skapa förutsättningar för en bättre integration.

Förstärkningen av det antirasistiska arbetet fullföljs enligt intentionerna i den ekonomiska vårpropositionen 2001 genom att 5 miljoner kronor av förvaltningens anslag och tidigare anslagssparande disponeras för att genomföra uppdrag som finns i handlingsplanen mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering samt för nya insatser. Därtill skall organisationer som arbetar mot rasism ges förstärkt stöd med minst 5 miljoner kronor vilket redovisas under anslaget 10:2 Integrationsåtgärder.

Tabell 3.3 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	85 477	85 477	85 477
Förändring till följd av:			
Beslut ²	-400	-94	-94
Pris- och löneomräkning	1 357	3 474	5 136
Slutjustering avtalsförsäkringar ³	-873	-873	-873
Summa förändring	84	2 507	4 169
Förslag/beräknat anslag	85 561	87 984	89 646

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Anslagsjustering för finansiering av folk- och bostadsräkning.

³ En närmare beskrivning finns i tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionen, avsnitt 9.2.

3.8.2 10:2 Integrationsåtgärder

Tabell 3.4 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags- sparande	
2000	Utfall	34 493		8 643
2001	Anslag	50 242	Utgifts- prognos	55 859
2002	Förslag	54 242		
2003	Beräknat	54 242		
2004	Beräknat	36 742		

Anslaget disponeras huvudsakligen av Integrationsverket för stöd till organisationer som främjar integration och för åtgärder som stimu-

lerar integrationsprocesserna i samhället samt för åtgärder som förebygger och motverkar främlingsfientlighet, rasism och etnisk diskriminering.

För åren 2001-2003 har anslaget tillförts medel från de 100 miljoner kronor som avsatts särskilt för att öka sysselsättningen bland invandrare. Dessa medel avser stöd till insatser för att förbättra introduktionen för flyktingar och andra nyanlända invandrare samt för att främja den etniska mångfalden.

En mindre del av anslaget står också till regeringens förfogande för olika regeringsinitiativ i syfte att stärka integrationen.

Regeringens överväganden

Med anledning av den förstärkning av det antirasistiska arbete som skall genomföras föreslår regeringen att Integrationsverket under 2002 skall disponera minst 5 miljoner kronor till antirastiska projekt inom ramen för nu gällande statsbidragssystem för organisationer som främjar integration. I övrigt bör Integrationsverket prioritera projekt för att förbättra villkoren för utsatta flickor med utländsk bakgrund.

Politikområdet har också tillförts 4 miljoner kronor för försöksverksamhet med lokala diskrimineringsombud. I avvaktan på den vidare utformningen av försöksverksamheten bör medlen fördelas av regeringen. Till anslaget förs därför 4 miljoner kronor för försöksverksamhet med lokala och regionala diskrimineringsombud.

I enlighet med den redovisning som gjorts i avsnitt 3.6.3 föreslår regeringen att Integrationsverket 2002 får disponera 10 miljoner för förbättringar av introduktionen inom ramen för regeringens treåriga satsning på att öka sysselsättningen för invandrare. Vidare föreslås att regeringen skall disponera 2,5 miljoner kronor för ytterligare insatser som kan behövas för sådana ändamål samt för utvärdering. Därtill skall 5 miljoner kronor även under 2002 disponeras för att främja den etniska och kulturella mångfalden i arbetslivet.

Tabell 3.5 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001	50 242	50 242	50 242
Förändring till följd av:			
Beslut	4 000	4 000	-13 500
Summa förändring	4 000	4 000	-13 500
Förslag/beräknat anslag	54 242	54 242	36 742

3.8.3 10:3 Kommunersättningar vid flyktingmottagande

Tabell 3.6 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2000	Utfall	1 961 265		115 070
2001	Anslag	2 038 565 ¹	Utgifts-prognos	2 099 149
2002	Förslag	2 258 646		
2003	Beräknat	2 243 589		
2004	Beräknat	1 953 589		

¹ Varav -200 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2001.

Anslaget finansierar statlig ersättning till kommunerna för kostnader i samband med mottagande och introduktion av flyktingar och deras anhöriga. Ersättningarna utgår enligt bestämmelserna i förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m. Huvuddelen av den statliga ersättningen lämnas i form av schablonersättning som lämnas med ett fast belopp per mottagen person. Denna ersättning är flerårig och börjar betalas ut månaden efter det att flyktingen har tagits emot i en kommun. Ersättningen avser att täcka kostnader för försörjningsstöd, svenskundervisning och andra introduktionsinsatser. Kommunen kan också få ersättning för vissa andra kostnader för äldre, varaktigt sjuka och för personer med funktionshinder.

Kommunmottagandet av flyktingar ingår i den process som inleds med att skyddsbehövande utlänningar kommer till Sverige och ansöker om asyl. Omfattningen av kommunmottagandet styrs i grunden av händelser utanför Sveriges gränser och det förekommer stora variationer från år till år i antalet kommunmottagna personer. Beräkningen av anslaget utgår från redan mottagna flyktingar samt prognoser om asylsökande, invandring av anhöriga till flyktingar samt kollektivt överförda flyktingar (kvotflyktingar)

som kan väntas få tillstånd att bosätta sig i Sverige.

Anslagsbelastningen under förra året låg betydligt under vad som kunde beräknas i budgetpropositionen hösten 1999. Även i år beräknades anslaget vara dimensionerat för ett större kommunmottagande än vad som nu förutses. Till följd av detta minskades anslaget med 200 miljoner kronor i tilläggsbudgeten i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2001. Dessa medel användes för att täcka underskottet inom migrationspolitiken. Den nu aktuella prognosen visar dock att utgifterna 2001 kommer att översviga disponibla anslagsmedel med 38,5 miljoner kronor. Anslagskrediten måste därför tas i anspråk.

Regeringens överväganden

Med utgångspunkt i tidigare faktiskt kommunmottagande och prognoserna för åren 2001 och 2002 (se tabell i avsnitt 3.6.2) beräknas anslagsbehovet 2002 till 2 258 646 000 kronor. Inom denna anslagsram bör Integrationsverket få använda högst 30 miljoner kronor för ersättning till kommunerna för extraordinära kostnader samt som stimulansbidrag till kommuner som tar emot flyktingar som ursprungligen togs emot i storstäderna eller en förortskommun med liknande situation.

Tabell 3.7 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	2 038 565	2 038 565	2 038 565
Förändring till följd av:			
Beslut ²	0	-20 000	-310 000
Volym	220 081	225 024	225 024
Summa förändring	220 081	205 024	-84 976
Förslag/beräknat anslag	2 258 646	2 243 589	1 953 589

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition.

² Prop. Äldreförsörjningsstöd (2000/01:136)

3.8.4 10:4 Hemutrustningslån

Tabell 3.8 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2000	Utfall	9 961	Anslags-sparande	30 326
2001	Anslag	11 227 ¹	Utgifts-prognos	10 822
2002	Förslag	12 451		
2003	Beräknat	18 631		
2004	Beräknat	18 631		

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

Från och med 1991 kan flyktingar få statliga lån till hemutrustning när de skall etablera hushåll i Sverige. Villkoren för lånen, som administreras av Centrala studiestödsnämnden (CSN), regleras i förordningen (1990:1361) om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar. Kapitalet lånas upp av Riksgäldskontoret på marknadsmässiga villkor och ställs till CSN:s förfogande. Underskottet i verksamheten - i huvudsak låneförfoganden och bristande inbetalningar av räntor och amorteringar - täcks via anslaget.

Omfattningen av låneverksamheten bestäms främst av antalet kommunmottagna flyktingar och dessas lånebenägenhet. Sett över en femårsperiod brukar i genomsnitt 92 % utnyttja möjligheten att få lån. Antalet flyktingar som tagits emot i kommunerna och som omfattas av låneförordningen 1990:1361 framgår av tabell i avsnitt 3.6.2.

Regeringens överväganden

Anslagsbelastningen har gått ner kraftigt under senare år och uppgick förra året till knappt 10 miljoner kronor. Medel har därför kunnat återföras statsbudgeten från anslaget i form av indragningar. Den låga marknadsräntan har haft stor betydelse för detta. För i år bedöms utgifterna bli 10,8 miljoner kronor. För 2002 beräknas anslaget till 12 451 000 kronor.

Tabell 3.9 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	11 227	11 227	11 227
Förändring till följd av:			
Beslut	1 224	7 404	7 404
Summa förändring	1 224	7 404	7 404
Förslag/beräknat anslag	12 451	18 631	18 631

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

3.8.5 10:5 Ombudsmannen mot etnisk diskriminering

Tabell 3.10 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags- sparande	
2000	Utfall	8 121		337
2001	Anslag	12 809	¹ Utgifts- prognos	12 827
2002	Förslag	13 908		
2003	Beräknat	14 248	²	
2004	Beräknat	14 524	³	

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 13 908tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 13 908tkr i 2002 års prisnivå.

Från anslaget finansieras Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) samt Nämnden mot diskriminering.

Regeringens överväganden

Enligt regeringens bedömning har DO utfört de verksamheter och aktiviteter som följer av målen. DO har haft och kommer att ha en central roll i arbetet med handlingsplanen mot rasism m.m. DO kommer också att få en central roll i försöksverksamheten med regionala och lokala diskrimineringsombud.

Regeringen avser, som redovisats i avsnitt 3.5.2, att i en särskild proposition föreslå en lag om likabehandling av studenter i högskolan. Den skall ha till ändamål att främja lika rättigheter för

studenter och för sökande till högskolan och att motverka diskriminering på grund av könstillhörighet, etnisk tillhörighet, sexuell läggning och funktionshinder. Jämställdhetsombudsmannen, DO, Handikappombudsmannen och Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning skall utöva tillsynen över lagens efterlevnad. Under förutsättning av riksdagens godkännande av propositionen kommer ombudsmännen att förstärkas med sammanlagt 2 miljoner kronor som fördelas mellan dem utifrån den förväntade arbetsmängden hos respektive ombudsman. DO:s anslag tillförs därför 500 000 kronor från anslaget 25:73 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m. inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Nämnden mot diskriminering

Nämnden mot diskriminering har uppgifter som berör både DO och Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning och Handikappombudsmannen. Nämnden skall dock särskilt ge DO råd i principiellt viktiga frågor om tillämpningen av lagen (1999:131) om Ombudsmannen mot etnisk diskriminering. I praktiken har nämnden ägnat lika mycket tid åt alla de tre ombudsmännens arbete. Ingen förändring av nämndens verksamhet eller inriktning föreslås.

Tabell 3.11 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	12 809	12 809	12 809
Förändring till följd av:			
Överföring andra anslag m.m. ²	500	500	500
Pris- och löneomräkning	766	1 106	1 382
Slutjustering avtalsförsäkringar ³	-167	-167	-167
Summa förändring	1 099	1 439	1 715
Förslag/beräknat anslag	13 908	14 248	14 524

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Förslag om ny lag om likabehandling i högskolan.

³ En närmare beskrivning finns i tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionen för 2002, avsnitt 9.2.

4 Politikområde Storstadspolitik

4.1 Omfattning

Storstadspolitiken omfattar frågor om hur en god utveckling skall främjas i storstädernas utsatta bostadsområden. Storstadspolitiken är tvärssektoriell och berör flera andra politikområden, främst närings-, arbetsmarknads-, utbildnings- och integrationspolitiken. Insatser inom dessa politikområden bidrar till att uppnå målen för den nationella storstadspolitiken, liksom insatser

inom storstadspolitiken bidrar till att uppnå mål inom andra politikområden. En särskild Storstadsdelegation har i uppdrag att utveckla och samordna den nationella storstadspolitiken. Inom politikområdet finns dels ett anslag för utvecklingsinsatser i storstadsregionerna, dels ett anslag för förstärkning och utveckling av förskola, skola och vuxenutbildning. Båda anslagen disponeras av regeringen.

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2000	Anslag 2001	Utgifts- prognos 2001	Förslag anslag 2002	Beräknat anslag 2003	Beräknat anslag 2004
<i>Anslag inom utgiftsområde 8:</i>						
11:1 Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna	148,7	565,0	300,0	116,0	230,0	0
Totalt utgiftsområde 8	148,7	565,0	300,0	116,0	230,0	0
<i>Anslag inom utgiftsområde 16:</i>						
11:1 Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna	30,0	220,0	180,0	185,0	0	0
Totalt för politikområde Storstadspolitik	178,7	785,0	480,0	301,0	230,0	0

Under 2000 utbetalades drygt 148 miljoner kronor från anslaget avseende utvecklingsinsatser i storstadsregionerna. 130 miljoner av detta belopp gick till kommuner som tecknat lokala utvecklingsavtal med staten. En mindre del av anslaget används för utvärderingar, erfarenhetsspridning och informationsinsatser. Resterande medel de s.k. Blommanpengarna avsåg fullföljande av de insatser som gjorts inom ramen för bland annat nationella utvecklingsområden som tidigare beslutats av regeringen.

Från anslaget för förstärkning av utbildning i storstadsregionerna under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning har 30 miljoner kronor betalats ut under 2000 till storstadskommuner med lokala utvecklingsavtal.

För 2001 beräknas utgifterna bli sammanlagt 480 miljoner kronor för politikområdet.

4.3 Mål

Riksdagen har beslutat om målen för en nationell storstadspolitik (prop. 1997/98:165, bet. 1998/99:AU2, rskr. 1998/99:34). Dessa är:

- att ge storstadsregionerna goda förutsättningar för långsiktigt hållbar tillväxt och därmed kunna bidra till att nya arbetstillfällen skapas såväl inom storstadsregionerna som i övriga delar av landet samt
- att bryta den sociala, etniska och diskriminerande segregationen i storstadsregionerna och att verka för jämlika och jämställda levnadsvillkor för storstädernas invånare

4.4 Politikens inriktning

Bilden av storstadsregionerna är tudelad. Å ena sidan finns ett kraftigt växande näringsliv och hög levnadsstandard och å andra sidan finns uttalade skillnader i levnadsvillkor t.ex. vad gäller grad av egenförsörjning, utbildningsnivåer och företagsamhet. Skillnaderna i dessa avseenden är stora mellan olika bostadsområden i storstadskommunerna.

För att åstadkomma en positiv utveckling i de mest utsatta bostadsområdena krävs ett helhetsperspektiv avseende såväl lokala och regionala som nationella nivåer. Det innebär nya arbetsme-

toder och organisationsformer, samarbete över sektorsgränserna och att de boende reellt involveras i förändringsarbetet. Genom samarbete mellan stat, landsting och kommuner samt lokala aktörer som föreningar, frivilligorganisationer och näringsliv i kombination med att invånarnas engagemang tas tillvara kan en positiv utveckling främjas.

Det storstadspolitiska arbetet har under 2000 främst inriktats på målet att bryta segregationen i storstäderna genom de lokala utvecklingsavtalen med storstadskommunerna.

Fortsättningsvis avser regeringen i ökad utsträckning utveckla storstadspolitikens andra mål, att ge storstadsregionerna goda förutsättningar för långsiktig hållbar tillväxt. Som ett led i detta arbete avser Storstadsdelegationen att öka fokuseringen på tillväxt, sysselsättning och språkutveckling vid kommande avtalsrevideringar. För detta ändamål har delegationen i maj 2001 antagit kompletterande riktlinjer. Samtidigt är det viktigt att betona att även andra insatser som syftar till att bryta segregationen, på sikt kan främja tillväxten.

Regeringen ser det vidare som angeläget att stärka det internationella erfarenhetsutbytet om stora städernas utveckling och förutsättningar. Särskilt viktigt är det att förbättra kontakterna med medlemsstater inom Europeiska Unionen.

Våren 2001 har regeringen tagit ställning till frågan om möjligheten för kommuner utanför storstadsregionerna att få stöd från de anvisade storstadsmedlen. I samband med att ett antal ärenden avgjorts har regeringen konstaterat att storstadspolitiken i första hand är tillkommen för att utveckla förhållandena i storstadsregionerna. Det är de mest utsatta bostadsområdena i storstäderna som även framöver skall stödjas via de lokala utvecklingsavtal som tecknats.

En viktig utgångspunkt för regeringens politik är att de riktade satsningarna i särskilt utsatta bostadsområden inordnas i det ordinarie arbetet, dvs. blir strukturpåverkande. Regeringen följer noga utvecklingen i denna fråga.

Regeringen kommer, som tidigare aviserats, att göra en samlad avstämning och utvärdering av den hittills förda storstadspolitiken under 2002. Därefter avser regeringen att ta ställning till formerna för den fortsatta storstadspolitiken.

4.5 Insatser

4.5.1 Insatser inom politikområdet

Ett av instrumenten för att genomföra storstadspolitiken är de lokala utvecklingsavtal som tecknats med sju storstadskommuner Botkyrka, Göteborg, Haninge, Huddinge, Malmö, Stockholm och Södertälje. Stat och kommun har genom utvecklingsavtalen påbörjat ett långsiktigt samarbete för att bryta segregationen och öka tillväxten i storstädernas utsatta områden. Genom ekonomiskt stöd och via styrning av de statliga myndigheterna bidrar staten till att stärka förutsättningarna för bättre villkor i berörda stadsdelar. Regeringen har beräknat sammanlagt drygt 2 miljarder kronor från och med år 1999 till och med år 2003 för storstadspolitiska insatser.

Inom ramen för de lokala utvecklingsavtalen pågår ett stort antal insatser utformade efter lokala förutsättningar, i så kallade åtgärdsplaner för respektive stadsdel. Det totala antalet åtgärder i de sju kommunerna uppgår till mer än 500 stycken och representerar en stor mångfald.

Det lokala utvecklingsarbetet kvalitetssäkras genom kommunvisa avtal med olika från kommunen fristående utvärderare. I det årliga revideringsarbetet tillvaratas erfarenheter från uppföljningar och utvärderingar för att utveckla och förbättra innehållet i de lokala utvecklingsavtalen. Hittills har Stockholm, Malmö och Huddinge reviderat sina avtal en gång. De viktigaste förändringarna i de reviderade avtalen är bättre preciseringar av arbetet med att utveckla dialogen med de boende och av insatserna för utvärdering av åtgärdsplanerna. Vidare görs vissa förstärkningar av det brottsförebyggande arbetet i bostadsområdena.

En alltmer central uppgift för storstadspolitiken är att sprida goda erfarenheter och samordna statliga insatser som har betydelse för storstadsregionerna. Som ett led i detta arbete har nationella seminarier anordnats under 2000 och 2001. Ytterligare ett antal seminarier planeras i syfte att stimulera en framtidsdebatt om storstädernas utsatta bostadsområden. Inom ramen för det svenska ordförandeskapet i EU har expertmötet Urban Futures som ägde rum i maj 2001 erbjudit ett nytt internationellt forum för kunskaps- och erfarenhetsutbyte om stora städernas villkor och framtida utmaningar. Vidare följs utvecklingen

av det via EU finansierade Urbanprogrammet i Göteborg.

Flera av insatserna inom utvecklingsavtalen har inslag av social ekonomi både vad gäller aktörer och verksamhetsformer. Exempelvis har nya former av kooperativ startats som syftar till att skapa arbete.

4.5.2 Insatser utanför politikområdet

Kommunerna svarar för huvuddelen av den offentliga sektorns välfärdsverksamheter. Kommunernas ordinarie insatser är av stor betydelse för att de storstadspolitiska målen skall uppnås. Även insatser som sker inom andra statliga politikområden bidrar på olika sätt till att målen uppnås. De politikområden som främst är av betydelse är näringspolitik, arbetsmarknadspolitik, integrationspolitik och utbildningspolitik. Andra exempel som bör nämnas i detta sammanhang är regionalpolitik, bostadspolitik och kulturpolitik. Nedan presenteras kortfattat regeringens insatser inom andra politikområden som kan påverka utvecklingen i storstadskommunernas utsatta områden. För mer information hänvisas till respektive politikområde.

Ett av instrumenten inom den regionala *näringspolitiken* är regionala tillväxtavtal som syftar till bättre samordning och samverkan mellan sektorer och aktörer som har till uppgift att främja tillväxt och sysselsättning. Även insatser inom *regionalpolitiken* syftar till att främja tillväxt i alla regioner.

Inom *arbetsmarknadspolitiken* har flera riktade åtgärder införts som främst berör utsatta grupper på arbetsmarknaden. Bland annat har det särskilda anställningsstödet liksom ungdomsgarantin reformerats. Vidare föreslår regeringen att medlen för tillfälliga personalförstärkningar om 700 miljoner kronor permanentas från 2002. Av detta belopp skall 165 miljoner kronor 2002 användas för att särskilt stärka ställningen på arbetsmarknaden för personer med utländsk bakgrund.

Några av de reformer som beslutats inom *utbildningspolitiken* har särskild betydelse för storstadspolitiken. De bostadsområden som omfattas av de lokala utvecklingsavtalen präglas av stor andel invandrare, hög arbetslöshet och låga familjeinkomster. Därför är besluten i anslutning till den s.k. maxtaxereformen om rätten till förskola för barn till arbetslösa och till föräldraledi-

ga viktiga liksom beslutet om allmän förskola med kopplingen till särskilda insatser för barnens språkutveckling. Vidare är det betydelsefullt att rätten till svenska för invandrare, SFI, utvidgas till att omfatta även invandrare som inte räknas som nyanlända. Av särskild betydelse för de berörda bostadsområdena är också den granskning som Skolverket på regeringens uppdrag har genomfört av hur olika pedagogiska tillvägagångssätt används i skolor med elever med ett stort antal nationaliteter och språk. Skolverket kommer nu att arbeta vidare med att sprida goda exempel och att på annat sätt stödja utvecklingen av lärmiljöerna i sådana skolor.

Som en del i *integrationspolitiken* genomförs riktade insatser för att öka sysselsättningen bland invandrare. Regeringen disponerar 100 miljoner per år under perioden 2001 – 2003 för detta ändamål. Vidare har Integrationsverket under 2001, som en försöksverksamhet, haft möjlighet att ge stimulansbidrag till kommuner som tar emot flyktingar som ursprungligen togs emot i storstäderna. Syftet är att möjliggöra en bättre introduktion för flyktingen.

Inom ramen för *rättsväsendet* har regeringen för innevarande år tillfört polisen 600 miljoner kronor varav drygt 350 miljoner kronor har fördelats till de tre storstads länen. Regeringen föreslår vidare en ramhöjning om 600 miljoner kronor från och med 2004. De extra resurserna skall bland annat användas för att öka antalet poliser och fullfölja närpolisreformen.

Sedan år 2000 pågår inom *demokratipolitiken* ett utvecklingsarbete som bland annat syftar till att förbättra demokratin i storstädernas utsatta bostadsområden.

Inom *kulturpolitiken* samverkar Riksantikvarieämbetet med länsstyrelserna i de tre storstads länen kring projektet Storstadens arkitektur och kulturmiljö. Syftet är att stärka och tillvarata kulturvärden i de bebyggelsemiljöer som tillkommit efter 1945. I de tre storstads länen har kontakter etablerats och insatser startats med anknytning till de lokala utvecklingsavtalen.

4.6 Resultatbedömning

Storstadspolitikens mål för 2001 är

- att ge storstadsregionerna goda förutsättningar för långsiktigt hållbar tillväxt och därmed kunna bidra till att nya arbetstillfäl-

len skapas såväl inom storstadsregionerna som i övriga delar av landet samt

- att bryta den sociala, etniska och diskriminerande segregationen i storstadsregionerna och att verka för jämlika och jämställda levnadsvillkor för storstädernas invånare

Resultatredovisningen avser främst 2000 vilket var det år flertalet av de lokala utvecklingsavtalen tecknades. Det lokala utvecklingsarbetet hade därmed inte kommit igång i full skala i alla kommuner. I takt med att avtalen löper blir mer underlag tillgängligt och grundligare analyser kan göras.

Den ekonomiska uppföljningen som bygger på uppgifter lämnade från kommunerna är inte helt fullständig och skall tolkas försiktigt. I nästa års budgetproposition förväntas bilden bli tydligare. Av preliminär information från 20 av 24 bostadsområden kan utläsas att för 2000 har cirka 25 procent av storstadsmedlen använts för insatser som främst är riktade mot att öka sysselsättningen. Vidare går cirka 35 procent till satsningar som i första hand kan kopplas till insatser för att stärka svenska språkets ställning samt ge eleverna bättre förutsättningar i grundskolan. Drygt 7 procent kan relateras till insatser som syftar till att stadsdelen ska uppfattas som attraktiv och trygg och närmare 15 procent har gått till hälsofrämjande åtgärder.

De övergripande målen för storstadspolitiken har i propositionen (prop.1997/98:165) brutits ned i ett antal målområden som står i ömsesidig beroenderelation till varandra. Utvecklingen inom ett område kan delvis förklara eller vara förutsättningen för en viss utveckling inom andra målområden. De insatser som äger rum inom utvecklingsavtalen har oftast koppling till flera målområden även om tyngdpunkten i allmänhet ligger inom ett.

4.6.1 Tillstånd och utveckling

Integrationsverket har fått i uppdrag att ansvara för och samordna den nationella utvärderingen av de lokala utvecklingsavtalen. I juni 2001 lämnades en tredje delrapport, Målområdesanalyser och indikatorer, som beskriver utvecklingen i berörda bostadsområden.

Sysselsättning och socialbidrag

Integrationsverkets senaste delrapport visar att arbetslösheten minskat i samtliga 24 bostadsområden mellan 1998 och 2000. Minskningen av andelen arbetslösa har varit större i flera av de berörda områdena än i respektive kommuns övriga områden. Fortfarande är dock andelen arbetslösa i relation till övriga bostadsområden i kommunen hög. Procentuellt har arbetslösheten i berörda bostadsområden minskat mer för män än för kvinnor. Samtidigt är arbetslösheten genomgående lägre för kvinnor än för män. Det bör understrykas att statistiken över arbetslösa bygger på personer som är inskrivna vid arbetsförmedlingen.

Av Integrationsverkets rapport framgår även att andelen arbetslösa utan rätt till arbetslöshetsersättning minskat i 23 av 24 bostadsområden vilket enligt verket tyder på att socialbidragsberoendet bör ha minskat. Andelen arbetslösa utan a-kassa var år 2000 i genomsnitt 5 procent i bostadsområden med lokala utvecklingsavtal vilket kan jämföras med 2 procent för övriga områden i de sju kommunerna. Motsvarande siffror för 1998 var 8 procent arbetslösa utan a-kassa i berörda områden och 3 procent i övriga kommunen. Den procentuella minskningen är i stort sett lika för män och kvinnor. Skillnaderna vad gäller totala andelen arbetslösa utan a-kassa är däremot stor mellan de 24 bostadsområdena och varierar från 2 procent upp till 13 procent.

Integrationsverket säger vidare i rapporten att det totalt sett verkar som om aktiveringen av arbetslösa utan a-kassa gått bättre i de områden som omfattas av lokala utvecklingsavtal än i omgivande områden i respektive kommun. Detta gäller både män och kvinnor. Under 2000 var den genomsnittliga övergången av arbetslösa utan a-kassa till arbete, åtgärder eller utbildning 13 procent i såväl de utsatta bostadsområdena som i kommunen i sin helhet. Motsvarande siffror för 1998 var 10 procent i de utsatta områdena och 13 procent för övriga områden. En utjämnings har skett mellan de områden som ingår i utvecklingsavtal och övriga stadsdelar i kommunen.

Flera insatser inom de lokala utvecklingsavtalen syftar till att göra arbetskraften bättre rustad för den ordinarie arbetsmarknaden till exempel genom att höja utbildningsnivån hos vuxna samt erbjuda lämplig språk- eller yrkesutbildning. Ett antal kommuner har gjort särskilda insatser där

utbildning kombineras med praktik eller arbete. De statliga medlen har även använts för att pröva nya modeller och samverkansformer när det gäller tvärssektoriellt arbete med arbetslösa i berörda områden. Vidare har särskilda åtgärder vidtagits för att minska matchningsproblemen på arbetsmarknaden.

Utbildning och språkutveckling

Ett stort antal insatser i berörda bostadsområden handlar om metodutveckling inom förskola och skola men också vidareutbildning av personalen.

Stora insatser görs på språkutveckling genom att samtliga barn i åldern 3-5 år, som saknar plats i den ordinarie barnomsorgen, erbjuds avgiftsfri deltidsförskola. Det gäller alla bostadsområden och har möjliggjorts genom de särskilda storstadspolitiska medlen.

Förutom deltidsförskolan har satsningar även gjorts i den ordinarie förskolan som syftar till att främja barnens språkliga utveckling.

Integrationsverkets senaste rapport visar att andelen elever som lämnar grundskolan med betyg i de tre ämnena svenska, engelska och matematik har minskat i samtliga berörda bostadsområden från 1998 till 2000. Den negativa förändringen är större än i andra bostadsområden i kommunerna. År 2000 lämnade i genomsnitt 68 procent av eleverna i berörda områden grundskolan med betyg i alla de tre ämnena svenska, engelska och matematik. Det kan jämföras med 75 procent 1998. Kvinnor har i genomsnitt bättre resultat än män, 71 procent av kvinnorna fick slutbetyg i nämnda ämnen år 2000 och 66 procent av männen. Procentuellt har dock den negativa förändringen varit större för kvinnor än för män.

De refererade siffrorna visar på behovet av kraftfulla åtgärder för att förbättra undervisningen i skolorna i de segregerade bostadsområdena. De åtgärder som ligger inom ramen för de lokala utvecklingsavtalen började på det hela taget genomföras först under hösten 2000 och effekterna av dem har således ännu inte kunnat avläsas i avgångsbetygen.

Då det gäller vuxnas språkutveckling sker utbildningsinsatserna främst i anslutning till praktik som syftar till att förbättra anställbarheten för dem som har svag anknytning till arbetsmarknaden. De utgör således ett exempel på det

sektorsöverskridande arbete som är en förutsättning för att integrationsarbetet skall lyckas.

Även insatser inom kulturområdet har stor betydelse för att förbättra språkutvecklingen hos barn och ungdomar.

Tillväxt

Som ett komplement till den nationella utvärderingen som Integrationsverkets ansvarar för har Verket för näringslivsutveckling, NUTEK, på regeringens uppdrag analyserat de lokala utvecklingsavtalen ur ett tillväxtperspektiv. Resultatet presenteras i två rapporter, *Storstadsarbetet - utvärdering av tillväxtperspektiv och tillväxtpotential i de lokala utvecklingsavtalen* samt *Processutvärdering av det lokala utvecklingsarbetet i Flemingsberg, Kista och Rosengård*.

NUTEK konstaterar i rapporterna att cirka en tredjedel av insatserna inom utvecklingsavtalen kan bedömas som direkt tillväxtskapande. Samtidigt betonas att insatser som exempelvis syftar till språkutveckling sannolikt påverkar den ekonomiska tillväxten positivt även om de inte lika tydligt kan sägas vara tillväxtskapande. NUTEK anser emellertid att mer kan göras för att bättre tillvarata den utvecklingspotential som finns i berörda bostadsområden. Tillväxtfrämjande insatser bör få en tydligare inriktning och som ett led i detta bör mer regionövergripande åtgärder övervägas.

Vidare bedömer NUTEK att storstadspolitiken bidragit till att nya samverkansformer bildats. Samverkan som i sin tur kan leda till att nya tankesätt och idéer utvecklas. Nya utbildningsformer för vuxna och bättre metoder för att matcha arbetssökande mot arbetsmarknadens behov är exempel på insatser som genomförs i samverkan mellan flera aktörer.

Samtidigt pekar NUTEK på att en bättre sektorssamordning på lokal och regional nivå är nödvändigt för att förbättra effekterna av det lokala utvecklingsarbetet. Exempelvis uppmärksammas i rapporterna att kommunens näringslivskontor och regionala aktörer som arbetar med tillväxt- och näringslivsfrågor ofta saknas i det lokala utvecklingsarbetet.

NUTEK:s rapporter grundar sig på en mindre studie och det finns därmed begränsningar i möjligheten att dra generella slutsatser. Rapporterna är likväl ett viktigt bidrag och underlag för

det fortsatta arbetet med att utveckla tillväxtaspekten inom storstadspolitiken.

Boendemiljö och folkhälsa

Insatser som främst syftar till att stadsdelen skall uppfattas som attraktiv och trygg av invånarna omfattar bland annat fysisk upprustning, förbättring av utomhusmiljön, kultur- och fritidsaktiviteter samt införande av husvärdar och centrumvärdar. Vidare har en rad brottsförebyggande åtgärder vidtagits för att öka tryggheten i bostadsområdet. Många av insatserna inom andra målområden bidrar troligen också till att trivsel och trygghet ökar i berörda bostadsområden.

Inom de lokala utvecklingsavtalen förekommer särskilda insatser för att främja folkhälsan. Det handlar till exempel om drogförebyggande arbete eller riktade insatser till barn och ungdomar. Därutöver påverkas sannolikt det allmänna hälsotillståndet av samtliga insatser inom de lokala utvecklingsavtalen.

Som en del i den nationella utvärderingen planerar Integrationsverket att hösten 2001 påbörja en särskild boendestudie för att närmare belysa de boendes allmänna hälsotillstånd, deltagande och delaktighet samt upplevelse av sina stadsdelar.

4.6.2 Resultat

Regeringen konstaterar att alla kommuner har kommit igång med genomförandet av åtgärder inom ramen för utvecklingsavtalen. Sjunde och sista avtalet tecknades i februari 2001. Det lokala utvecklingsarbetet följs av både kommunala och externa utvärderare. Det är fortfarande för tidigt att göra en bedömning av måluppfyllelsen för politikområdet då rapportlämnandet från de olika utvärderarna hittills varit begränsat.

Utvecklingen i stadsdelarna påverkas av många olika faktorer. De senaste årens konjunkturuppgång har, tillsammans med andra faktorer, förmodligen haft betydelse även för storstädernas utsatta bostadsområden.

4.6.3 Analys och slutsatser

Mot bakgrund av den statistik som beskriver utvecklingen i bostadsområdena kan regeringen konstatera att utvecklingen i många avseenden går i positiv riktning. Arbetslösheten har minskat liksom sannolikt socialbidragsberoendet. I vilken utsträckning de statliga insatserna inom politikområdet bidragit till utvecklingen är för tidigt att bedöma.

Regeringen ser redan nu att de statliga insatserna har stor betydelse för att stimulera den lokala utvecklingsprocessen. Lokala aktörer får möjlighet att samverka kring en gemensam långsiktig utvecklingsstrategi för bostadsområdet. Nya arbetsformer har vuxit fram och de statliga bidragen har gjort det möjligt att utveckla och pröva nya metoder för att nå de övergripande målen.

Regeringen ser det vidare som positivt att invånarnas engagemang och deltagande i områdets utveckling har blivit större, inte minst kommer det till uttryck genom de lokala områdesråd som bildats i vissa kommuner. Vilken möjlighet de boende har att faktiskt påverka utvecklingsprocessen är ännu inte tydligt men regeringen fortsätter följa denna fråga.

Trots en positiv utveckling i berörda bostadsområden är tillståndet inom politikområdet inte tillfredsställande i förhållande till de mål som riksdagen beslutat om. Skillnaderna i levnadsvillkor är fortfarande stora mellan kommuner och mellan bostadsområden i samma kommun. De storstadspolitiska målen tar tid att förverkliga och regeringen kommer genom storstadspolitiken att fortsätta arbeta för att främja utvecklingen i storstadskommunernas mest utsatta bostadsområden. De erfarenheter och utvärderingar som kontinuerligt görs blir viktiga underlag för storstadspolitikens fortsatta inriktning.

4.7 Budgetförslag

4.7.1 11:1 Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna

Tabell 4.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Slagslag	Belopp
2000	Utfall	148 694	Anslags-sparande	273 581
2001	Anslag	565 000	Utgifts-prognos	300 000
2002	Förslag	116 000		
2003	Beräknat	230 000		
2004	Beräknat	0		

Från anslaget finansieras särskilda insatser som skall främja utvecklingen i storstadsregionernas utsatta bostadsområden. Medel fördelas i huvudsak till de kommuner som tecknat lokala utvecklingsavtal med staten. En mindre del av anslaget får användas för utredningar och informationsinsatser med anknytning till storstadspolitiken. Anslaget disponeras av regeringen.

Anslaget hade 2000 ett stort anslagssparande till följd av vissa eftersläpningar i verksamheten. Avtalstecknandet med kommunerna har tagit längre tid än först uppskattat. Dialogen med de boende är en central del i utvecklingsarbetet inom de lokala utvecklingsavtalen och viktig inte minst för att uppnå långsiktiga effekter. I takt med att utvecklingsarbetet fortskrider i kommunerna ökar anslagsförbrukningen.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att anslaget för 2002 anvisas 116 000 000 kronor.

Tabell 4.3 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001	565 000	565 000	565 000
Förändring till följd av:			
Beslut	-449 000	-335 000	-565 000
Summa förändring	-499 000	-335 000	-565 000
Förslag/beräknat anslag	116 000	230 000	0

5 Politikområde Migration

5.1 Omfattning

Migrationspolitiken omfattar frågor rörande flyktingpolitik, invandringen till Sverige, mottagande av asylsökande, utlänningars rätt att vistas i Sverige samt internationellt arbete inom det migrationspolitiska området. I politikområdet ingår myndigheterna Migrationsverket och Utlänningsnämnden.

5.2 Utgiftsutveckling

Tabell 5.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2000	Anslag 2001 ¹	Utgiftsprognos 2001	Förslag anslag 2002	Beräknat anslag 2003	Beräknat anslag 2004
12:1 Migrationsverket	456,1	511,9	484,2	490,1	501,5	510,9
12:2 Mottagande av asylsökande	1 372,1	1 725,3	1 605,5	1 652,4	1 477,5	1 477,6
12:3 Migrationspolitiska åtgärder	200,0	285,2	292,0	292,5	297,4	302,7
12:4 Utlänningsnämnden	69,5	76,9	77,0	75,9	77,7	79,2
12:5 Offentligt biträde i utlänningsärenden	67,7	82,9	85,8	77,0	57,0	57,0
12:6 Utresor för avvisade och utvisade	58,0	63,7	72,6	70,0	65,6	65,6
12:7 Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande	0	38,0	38,0	32,0	32,0	32,0
Totalt för Politikområde Migration	2 223,4	2 783,9	2 655,1	2 689,8	2 508,7	2 525,0

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

Överskridande av anslag inom politikområdet beror främst på den tidigare ökningen av asylsökande från provinsen Kosovo i Förbundsrepubliken Jugoslavien och Bosnien-Hercegovina. Under 2000 medgav regeringen ett överskridande av ramanslaget 12:2 Mottagande av asylsökande med 70 miljoner kronor som en följd av den ökade inströmningen av asylsökande under hösten och slutet av året från framför allt Bosnien-Hercegovina. Enligt preliminära prognoser beräknar regeringen antalet asylsökande till 18 000 år 2002. Vissa tendenser i inströmningen tyder dock på att antalet asylsökande kan komma att bli så många som 20 000.

5.3 Mål

Målet för migrationspolitiken är att

- migration till och från vårt land kan ske i ordnade former,
- asylrätten i Sverige och i ett internationellt perspektiv värnas,
- den reglerade invandringen upprätthålls samt att
- harmoniseringen av flykting- och invandringspolitiken i EU ökar.

I arbetet med målets uppfyllande skall verksamheten präglas av rättssäkerhet, humanitet och respekt för individens mänskliga rättigheter.

5.4 Politikens inriktning

Den svenska migrationspolitiken utgår från ett helhetsperspektiv som omfattar flykting-, invandrings- och återvändandepolitik. I denna helhetssyn ingår insatser för att stärka respekten för de mänskliga rättigheterna, som utgör själva grundvalen för asylrätten, internationell samverkan samt förebyggande insatser. Insatser görs i utrikes- och biståndspolitiken för att om möjligt undanröja orsaker till att människor känner sig tvingade att lämna sina länder. Rättssäkerhet, humanitet, värdighet och effektivitet eftersträvas i hela kedjan från mottagande av asylsökande till återvändande eller integration i Sverige.

Asylrätten utgör en hörnsten i svensk flyktingpolitik. Samtidigt som asylprocessen måste

präglas av en hög grad av rättssäkerhet, där det individuella behovet av skydd står i centrum, är det av stor vikt att handläggningstiderna kortas både av humanitära och ekonomiska skäl.

Migrationsverket har tillsammans med Utlänningsnämnden, på regeringens uppdrag, i februari 2001 överlämnat en redogörelse för vilka tillståndsgrunder som faktiskt tillämpats för asylsökande kvinnor sedan nya skyddsregler infördes i utlänningslagen 1997. Undersökningen visade att den då införda bestämmelsen om skydd till personer som riskerar förföljelse på grund av kön eller homosexualitet, använts i ett fåtal fall under åren 1997–2000. Mot bakgrund härav samt den internationella utvecklingen på asylområdet, finns det anledning att se närmare på gällande skyddsregler och deras tillämpning i syfte att jämställa olika former av skydd undan förföljelse. Sverige deltar aktivt i denna fråga inom ramen för UNHCR:s konsultationer och inom EU.

Möjligheterna att i praktiken tillämpa ett helhetsperspektiv har stärkts i och med att Migrationsverket har givits ansvar för en större del av asylprocessen och för samverkan med andra myndigheter.

Regeringen verkar aktivt för att rättsäkerheten i myndigheternas beslutsförfattande ytterligare stärks. Ett utvecklingsarbete pågår för att förbättra bemötandet av asylsökande. Mottagandet av asylsökande skall ske under värdiga former. Regeringen kommer att fortsätta sitt reformarbete såväl i asyl- som mottagandeprocessen och för att barnkonventionen skall beaktas fullt ut i utlänningsmyndigheternas arbete. Regeringen verkar i samarbete med Migrationsverket, Socialstyrelsen och Landstingsförbundet aktivt för tidiga insatser i form av vård och stöd till asylsökande.

I syfte att öka säkerheten och legitimiteten i den rättsliga prövningen av främst asylärenden, bereds för närvarande i Regeringskansliet förslag om en ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden. Dessa frågor har varit föremål för utredning genom betänkandet Ökad rättssäkerhet i asylärenden (SOU 1999:16) och departementspromemorian En specialdomstol för utlänningsärenden (Ds 2000:45) vilka har remissbehandlats. Centralt i förslagen till reform är att införa en tvåpartsprocess med ökad möjlighet till muntlig förhandling främst i asylärenden.

En fortsatt viktig del av regeringens migrationspolitik är att de som beretts möjlighet att få skydd och bosätta sig i Sverige också skall kunna få stöd när de åter önskar bosätta sig i sina hemländer. Under senaste åren har återvandring varit aktuell främst bland dem som fördrivits från länder i före detta Jugoslavien. Migrationsverket bedriver också i samverkan med frivilligorganisationer samarbete vad avser återvandringsinsatser för andra invandrargrupper.

Inom EU har arbetet med en harmonisering av asyl- och migrationspolitiken intensifierats. Samarbetet har utsträckts till att även omfatta länder i EU:s närområde, där problem med människosmuggling och olaglig invandring finns. EU arbetar aktivt för att kandidatländerna men även transit- och ursprungsländerna skall förbättra sina asyl- och migrationspolitiska rättsordningar. Uppbyggnad av asylsystem samt legala och administrativa ramar i övrigt för ordnad migration i dessa länder är av stor vikt. Syftet är att värna asylrätten men även att motverka människosmuggling och stävja olaglig invandring. Det är också viktigt att kanalisera starkt stöd till dessa länder för uppbyggnad av fungerande gränskontroll. Stöd och bistånd i denna harmoniserings- och anpassningsprocess till EU:s regelverk sker bl.a. genom besöksutbyte och seminarier, både på tjänstemannanivå och på politisk nivå. För närvarande pågår en särskilt aktiv dialog med Ryssland, Ukraina och Turkiet. Särskilda projekt genomförs också på västra Balkan bl.a. genom samverkansprojekt inom ramen för stabilitetspakten. Under det svenska ordförandeskapet i EU har dialogen och samarbetet med bl.a. Afghanistan, Marocko och Sri Lanka ägt rum inom ramen för Högnivågruppen för asyl och migration. Därutöver har EU-dialogen med Kina utökats. Migrationsfrågorna har också ingått i den transatlantiska dialogen.

Som en följd av Amsterdamfördragets ikraftträdande den 1 maj 1999 och slutsatserna från Europeiska rådets möte i Tammerfors i oktober 1999 har arbetet med att harmonisera asyl- och invandringsreglerna i EU fått ökad tyngd. Inom området för rättsliga och inrikes frågor pågår nu det mest omfattande lagstiftningsarbetet i EU. Ambitionen är att harmoniseringsarbetet skall vara genomfört under 2004. Slutsatserna från toppmötet i Tammerfors skall närmast följas upp vid Europeiska rådet i Laeken i Belgien i december 2001.

Rådet har sedan Amsterdamfördragets ikraftträdande fattat beslut om ett antal rättsakter. Under, eller i nära anslutning till, det svenska ordförandeskapet fattades bl.a. beslut om Rådets direktiv 2001/55/EG av den 20 juli 2001 om miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer och medlemsstaternas insatser för att ta emot dessa personer och bära följderna av detta (EGT L 212, 7.8.2001, s. 12), Rådets direktiv 2001/40/EG av den 28 maj 2001 om ömsesidigt erkännande av beslut om avvisning eller utvisning av medborgare i tredje land (EGT L 149, 2.6.2001, s. 34), Rådets direktiv 2001/51/EG av den 28 juni 2001 om komplettering av bestämmelserna i artikel 26 i konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985 (EGT L 187, 10.7.2001, s. 47) och Rådets förordning (EG) nr 539/2001 av den 15 mars 2001 om fastställande av förteckning över tredje länder vars medborgare är skyldiga att inneha visering när de passerar de yttre gränserna och av förteckningen över de tredje länder vars medborgare är undantagna från detta krav (EGT L 81, 21.3.2001, s. 1). Sedan tidigare har beslut fattats om bl.a. rådets beslut (2000/596/EG) av den 28 september 2000 om inrättande av en europeisk flyktingfond (EGT L 252, 6.10.2000, s. 12) och Rådets förordning (EG) nr 2725/2000 av den 11 december 2000 om inrättande av Eurodac för jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av Dublinkonventionen (EGT L 316, 15.12.2000, s. 1).

Förhandlingar om ett betydande antal förslag till nya rättsakter pågår och förslag till ytterligare rättsakter är att vänta, främst från kommissionen. I dagsläget finns ca 15 förslag till rättsakter på rådets bord för förhandling. Bland de viktigaste är förslag till direktiv om rätten till familjeåterförening (KOM(2000)624 slutligt), förslag till rådets direktiv om miniminormer för medlemsstaternas förfaranden för att bevilja eller återkalla flyktingstatus (KOM(2000)578 slutligt), förslag till rådets direktiv om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares rättsliga ställning (KOM(2001)127 slutligt), förslag till rådets direktiv om miniminormer för mottagande av asylsökande i medlemsstaterna (KOM(2001)181 slutligt) och förslag till rådets förordning om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som har ansvaret för att pröva en asylansökan som en medborgare i tredje land har gett in i någon medlemsstat (KOM(2001)447 slutligt). En framtida förordning skall ersätta

Dublinkonventionen som i dag reglerar denna fråga.

Antagna direktiv skall inom en viss tid vara genomförda i svensk lagstiftning.

Direktivet om miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer, direktivet om ömsesidigt erkännande av beslut om avvisning eller utvisning av medborgare i tredje land samt direktivet om transportörsansvar skall vara genomförda i svensk rätt senast 18 månader efter publicerandet i Europeiska gemenskapernas officiella tidning (EGT). Arbetet med genomförandet i svensk rätt kommer att inledas under hösten 2001.

Tillförlitlig och jämförbar statistik är nödvändig för sakliga debatter och en harmonisering grundad på en god bild av verkligheten. Som ett direkt resultat av ett statistikseminarium, som hölls i april 2001 under svenskt ordförandeskap, arbetar EU nu med att förbättra och publicera årliga rapporter över hur invandringen och flyktingmottagandet ser ut i medlemsländerna.

Den 25 mars 2001 blev Sverige, tillsammans med de övriga nordiska länderna, operativ medlem i Schengen. Schengensamarbetet regleras i Schengenregelverket och innebär att personkontrollen vid gränspassage tas bort mellan medlemsländerna och att man tillsammans ansvarar för kontrollen av de gemensamma yttre gränserna. Vi kan i dag se en ökad inströmning av asylsökande till Sverige. Detta var en erfarenhet som även länder som Nederländerna och Tyskland gjorde när de slopade gränskontrollen genom Schengensamarbetet. Öresundsbron kan ytterligare ha underlättat denna inströmning av asylsökande till Sverige.

5.5 Insatser

5.5.1 Statliga insatser inom politikområdet

Frågor rörande migrationsområdet har fått genomslag i Utrikesförvaltningens verksamhetsplanering och rutiner har utarbetats för att underlätta den praktiska ärendehantering i syfte att få ned handläggningstiderna. Utrikesdepartementet har förstärkt elva utlandsmyndigheter med migrationstjänstemän. Dessa har ett operativt ansvar och bidrar till att öka möjligheterna till framförhållning och tidig planering för nöd-

vändiga insatser. De har också en viktig roll i ärendehantering. Flera av migrationstjänstemännen täcker inte bara stationeringslandet utan också flera länder i regionen. Ökad rapportering från utlandsmyndigheterna om migrationsfrågor leder till ett fylligare beslutsunderlag. Sammantaget avses detta leda till kortare handläggningstider och förbättrad behovsstyrning av befintliga resurser.

I december 2000 beslutade regeringen att de medborgare i Förbundsrepubliken Jugoslavien som kommer från provinsen Kosovo och som befunnit sig i Sverige med tillfälliga uppehållstillstånd samt fått avslag på sin asylansökan inte skulle behöva återvända mot sin vilja förrän den 15 mars 2001.

Ett EU-seminarium om Barn i krig och på flykt – ett barnrättsperspektiv i bistånds- och migrationspolitiken – hölls i Norrköping i mars 2001. Syftet med seminariet var att samla erfarenheter för att främja effektivt genomförande av konventionen om barnets rättigheter inom asyl- och migrationspolitiken samt internationellt utvecklingsarbete.

En europeisk flyktingfond har inrättats för att underlätta för EU-länderna att ta emot asylsökande och flyktingar. Medel ur fonden skall användas för att stödja medlemsländer som behöver utveckla sina mottagandesystem, för integrationsinsatser och för ett värdigt återvändande.

Ministerrådet antog den 11 december 2000 förordningen för det elektroniska fingeravtryckssystem, Eurodac. Sverige verkar nu för att Eurodacsystelet tas i bruk så snart som möjligt för att Dublinkonventionen skall kunna tillämpas med full effektivitet.

Det har visat sig att konventionen rörande bestämmandet av den ansvariga staten för prövningen av en ansökan om asyl som framställs i en av medlemsstaterna i de europeiska gemenskaperna, Dublinkonventionen, har stor betydelse för Sverige. Under de tre år som Dublinkonventionen har varit i kraft har Sverige, tillsammans med de övriga medlemsstaterna, dock kunnat konstatera att avsaknaden av ett fungerande system för utbyte av fingeravtryck gör att konventionen inte kan tillämpas med full effektivitet. Eurodacsystelet blir därför ett viktigt kompletterande instrument. Genom Eurodacsystelet kan Sverige snabbt få säkert besked om en person tidigare har ansökt om asyl i någon annan

EU-medlemsstat. Under 2001 kommer systemet successivt att införas.

Regeringen har genom de ändringar i utlänningslagen som trädde i kraft den 1 juli 2000 (SFS 2000:292) sett till att det rättsliga skyddet stärkts för de utländska kvinnor som misshandlats av sin partner under den tvååriga prövotiden med uppskjuten invandringsprövning. Fortsatt uppehållstillstånd skall kunna beviljas trots att förhållandet upphört om sökanden eller sökandens barn utsatts för våld m.m.

I syfte att stärka skyddet för de utländska kvinnor som söker skydd i Sverige, gav regeringen i regleringsbrevet för budgetåret 2000, Migrationsverket i uppdrag att dels utarbeta riktlinjer för hur kvinnors skyddsbehov bättre skall uppmärksammas, dels att sprida kunskap om dessa riktlinjer bland berörd personal. Migrationsverket redovisade nämnda riktlinjer i april 2001. Samtidigt som de nya riktlinjerna skall genomföras fortsätter kompetens- och metodutvecklingen på utlänningsmyndigheterna.

Att bekämpa trafficking, dvs. handel med kvinnor och barn för sexuellt utnyttjande, är en prioriterad fråga för regeringen. Sverige har tagit initiativ till ett samarbete mellan EU och tio asiatiska länder som bland annat resulterat i en handlingsplan som antogs på ett gemensamt utrikesministermöte. Sverige har bidragit med medel till såväl utarbetandet av handlingsplanen som till uppföljningsaktiviteter. Vidare har regeringen och SIDA bidragit med medel till projekt motverkande handel med kvinnor och barn i Östersjöregionen och på Balkan.

Under 2001 har Sverige ingått avtal om feriearbete med Australien respektive Nya Zeeland. Avtalen möjliggör för svenska ungdomar mellan 18 och 30 år att under ett år besöka Australien respektive Nya Zeeland och innefattar även rätt att ta anställning. Motsvarande möjligheter öppnas för australiska och nyzeeländska ungdomar att besöka och arbeta i Sverige.

Under 2001 har regeringen ingått återtagandeavtal med Rumänien och med Kroatien. Återtagandeavtal reglerar procedurer och ansvarighet mellan länder när det gäller återtagande av personer som inte har rätt att vistas i endera landet. Avtalet med Rumänien har kunnat ingås efter en lång tid av förhandlingar och ersätter ett tidigare avtal. Det nya avtalet omfattar även personer som kommer från tredje land. Avtalet med Kroatien har tillkommit efter kroatiskt initiativ.

Migrationsverket har fortsatt sitt arbete med migrationspolitisk utveckling främst i vårt östra närområde. Syftet med förvaltningsbiståndet är att stödja länderna att bygga upp en migrationspolitisk rättsordning och en övergripande migrationspolitisk struktur för att hantera dessa frågor. Samarbetet med Ryska Federationen har fortsatt att stärkas och omfattar seminarier och besöksutbyte.

Samarbete pågår också med Ukraina. Ett större seminarium om asylfrågor och erfarenheter av att etablera en migrationsmyndighet genomfördes i början av 2001 i Ukraina. I april 2001 hölls ett trepartsmöte i Sverige om migrations- och asylfrågor på politisk nivå mellan Sverige, Polen och Ukraina. Vidare har Migrationsverket arrangerat ett möte i Sverige med Ukraina, Vitryssland, Litauen och Polen kring målsättningen att öka samarbetet mellan dessa länders gräns- och migrationsmyndigheter.

Några mindre projekt har genomförts i Rumänien och Bulgarien. Insatserna har varit uppskattade och efterfrågan på insatser inom migration är stort från kandidatländer och andra länder i närområdet. Turkiet är ett annat viktigt samarbetsland. Ett samarbete fortgår även mellan medlemsstaterna och Kommissionen för att bidra till att stärka kandidatländernas EU-anpassning. Ett motsvarande arbete sker också inom ramen för stabilitetspakten.

Stödet till de baltiska länderna har fortsatt bl.a. genom ett antal seminarier och konsultationer inom områdena subsidiärt skydd, familjeåterförening, snabbförfarande och förvars- och mottagandefrågor. Vidare planeras flera aktiviteter som syftar till praktisk träning av asylhandläggare, mottagningspersonal och gränsvakter.

Migrationsverket har också deltagit i genomförandet av den sista delen av ett EU-finansierat projekt om asylfrågor. Resultatet är bl.a. dokumentation över det aktuella läget i kandidatländerna och en inventering av kvarstående brister på asylområdet. Materialet kommer att vara till stor hjälp i det framtida arbetet. Ett nytt EU-finansierat projekt med inriktning på asylmottagande har startat under ledning av Frankrike. Sverige deltar i ett delprojekt inom detta projekt som leds av Danmark.

Regeringen har i juni 2001 beslutat att lämna fortsatt ekonomiskt stöd för att Migrationsverket i samråd med UNHCR, lokala frivilligorganisationer och svenska ambassaden i Colombia skall söka finna regionala lösningar så att utsatta

personer i Colombia skall kunna beredas en tillfällig vistelse i närområdet.

Migrationsverket arbetar, bl.a. i samarbete med Barnombudsmannen, aktivt för att FN:s barnkonvention skall beaktas fullt ut i Migrationsverkets arbete som rör barn. I februari 2000 presenterade Migrationsverket rapporten Barn i utlänningsärenden.

Regeringen har bemyndigat Migrationsverket att uppdra åt International Organisation of Migration (IOM) att genomföra ett samnordiskt projekt om frivilligt återvändande av äldre flyktingar eller andra skyddsbehövande till Bosnien-Hercegovina. De äldre tillförsäkras hjälp och stöd samt uppföljning av deras situation under en period av tre år.

Riksdagen antog den 4 april 2001 regeringens förslag i propositionen Uppehållstillstånd för adopterade (prop. 2000/01:66, bet. 2000/01:SfU12, rskr. 2000/01:177). De föreslagna lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2001 och innebär bl.a. att uppehållstillstånd kan ges på grund av adoption för barn under 18 år samt att utlänningsmyndigheterna alltid skall godta den anknytning som uppkommit genom ett beslut om adoption som meddelats av svensk domstol. Dessutom skall svenska domstolar inhämta yttrande från Migrationsverket i adoptionsärenden som rör utomnordiska medborgare som är tolv år eller äldre.

Regeringen överlämnade i april 2001 propositionen Asylsökande barns skolgång m.m. (prop. 2000/01:115) till riksdagen. I propositionen föreslås att asylsökande barn och barn som beviljats tidsbegränsat uppehållstillstånd med stöd av 2 kap. 4 a § utlänningslagen skall få tillgång till utbildning inom det offentliga skolväsendet, förskoleverksamheten och skolbarnsomsorg på i huvudsak samma villkor som gäller för barn som är bosatta i Sverige. Detsamma gäller för barn som av andra skäl ansökt om uppehållstillstånd i Sverige och givits rätt att vistas här medan ansökan prövas. Statlig ersättning kommer att lämnas till kommunerna. Reformen föreslås träda i kraft den 1 januari 2002.

Den pågående parlamentariska Anhörigkommittén utreder utlänningslagens regler om anhöriginvandring. Kommitténs arbetsuppgifter ändrades i november 2000 och i juli 2001 (Dir. 2000:81, Dir. 2001:64) och uppdraget är nu att kommittén – utöver sitt ursprungliga uppdrag gällande anhörigvandring – även skall göra en översyn av utlänningslagens bestämmelser om

straff för människosmuggling. Dessutom skall kommittén utreda om det kan bli lättare att lagföra gärningsmän för människosmuggling och människohandel samt se vilka möjligheter som finns att ge offren för människohandel rättsligt och annat stöd. Kommittén skall redovisa uppdraget om anhöriginvandring senast den 31 januari 2002. För övriga delar gäller redovisning senast den 31 juli 2002.

Regeringen gav i november 2000 (Dir. 2000:82) en särskild utredare i uppdrag att utreda under vilka former utlandsmyndigheterna bör medverka i utlänningsärenden som handläggs vid utlänningsmyndigheterna i Sverige, liksom om det finns behov av att närmare författningsreglera hur denna medverkan skall gå till. Justitiekanslern har påpekat att denna medverkan inte är författningsreglerad. Utredaren skall vidare utreda behovet av en författningsreglering av en central databas hos Migrationsverket och behandlingen av utläningar i förvar. Utredningen skall redovisa sitt arbete senast den 31 december 2001

I ett regeringsbeslut den 26 juli 2001 uppdrog regeringen åt Migrationsverket att i samverkan med Domstolsverket ta fram ett skriftligt informationsmaterial om adoptioners rättsverkningar och förutsättningarna för adopterade att få uppehållstillstånd i enlighet med ändringarna i utlänningslagen som trädde i kraft den 1 juli 2001. Uppdraget skall redovisas senast den 28 mars 2002.

Migrationsverket och Arbetsmarknadsstyrelsen fick i december 2000 i uppdrag av regeringen av lämna förslag på vad som kan göras inom gällande lagstiftning för att bättre kunna tillgodose de ökade behoven av arbetskraft. I sin rapport framhöll myndigheterna bl.a. att de ser behov av en mer generell översyn av dagens regelsystem när det gäller arbetskraftsinvandring. Rapporten bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

5.6 Resultatbedömning

5.6.1 Resultat

Målet för migrationspolitiken 2001 är att

- migration till och från vårt land kan ske i ordnade former,
- asylrätten i Sverige och i ett internationellt perspektiv värnas,

- den reglerade invandringen upprätthålls samt att
- harmoniseringen av flykting- och invandringpolitiken i EU ökar.

Riksdagen beslutade i budgetpropositionen 2001 de migrationspolitiska målen (prop. 2000/01, utg.omr. 8, bet. 2000/01:SfU2, rskr. 2000/01:72).

Besök och bosättning

I regleringsbrevet för 2000 anges att målet för visering är att beslut skall fattas inom en månad om inte särskilda skäl föreligger. Den genomsnittliga handläggningstiden för viseringar var 20 dagar mot 37 dagar 1999. Under 2000 avgjorde Migrationsverket ca 17 600 viseringsärenden, vilket var ca 12 000 färre än under 1999. Inkomna ärenden till verket minskade i motsvarande mån. En orsak till detta är att regeringen har förstärkt ett antal utlandsmyndigheter med migrationstjänstemän samt att informationen och anvisningarna för viseringar från Migrationsverket till utlandsmyndigheterna har förbättrats. Av de avgjorda ärendena erhöll ca 8 600 bifall och ca 9 000 avslag på sin ansökan om visering. Antalet öppna viseringsärenden vid årets slut var 536 och av dem var 220 eller 41 % äldre än en månad. Under året rapporterades 1 073 avhopp från visering. Flest avhopp avsåg medborgare från Iran, Ryssland och Bosnien-Hercegovina.

Verksamhetsmålet för beslut i ärenden om uppehållstillstånd är att den totala väntetiden inte skall överstiga tolv månader. Öppna ärenden som inte avgjorts i första instans får inte vara äldre än fem månader, om inte särskilda skäl föreligger. Den sammanlagda genomsnittliga handläggningstiden vid Migrationsverket och Utlänningsnämnden överstiger målet trots att det har förbättrats med 72 dagar sedan 1999. I 61 % avgjordes ärendena inom verksamhetsmålet om tolv månader, vilket bör jämföras med 38 % året innan.

Asyl

Verksamhetsmålet för asyl är att värna asylrätten genom tidig, rättssäker och förutsägbar prövning av den sökandes skyddsbehov. En strävan skall vara att personer som inte har rätt till uppehålls-

tillstånd lämnar landet i nära anslutning till avlägnandebeslutet. Målet är att den totala tiden som en sökande är berättigad till ersättning enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA) normalt inte överstiger tolv månader. Öppna ärenden som inte avgjorts i första instans får inte vara äldre än sex månader, om inte särskilda skäl föreligger.

Handläggningstider

Den totala genomsnittliga handläggningstiden för grundärenden under 2000 var 198 dagar, vilket var 28 dagar kortare än under 1999. Trots detta kunde inte verksamhetsmålet nås. Av ärendena avgjordes 55 % inom verksamhetsmålet sex månader. En viktig orsak till avvikelserna är tidskrävande arbete med att klarlägga oklara identiteter, resvägar m.m. Av de drygt 16 300 personer som sökte asyl i Sverige år 2000 saknade 74 % pass eller andra identitetshandlingar. En annan orsak är att många personer från provinsen Kosovo i Förbundsrepubliken Jugoslavien, vars tidsbegränsade uppehållstillstånd gått ut, sökt asyl. Ytterligare en orsak är att den ökade inströmningen av asylsökande från Bosnien-Hercegovina i slutet av året har krävt att Migrationsverket fått göra omprioriteringar och sätta in extrainsatser.

Mottagande av asylsökande

Migrationsverket organiserar mottagandet av asylsökande. De asylsökande kan antingen bo på någon av verkets anläggningar eller få viss bostadsersättning för att ordna boendet på egen hand. Migrationsverket ansvarar även för behandlingen av utlänningar som tagits i förvar enligt utlänningslagen och för förvarslokalerna.

Funktionen flyktingverksamhet inom det civila försvaret skall bedrivas på ett sådant sätt att Migrationsverkets resurser och den beredskap som finns för att ta emot asylsökande även skall kunna utnyttjas vid svåra påfrestningar på samhället i fred samt vid internationella fredsfrämjande insatser.

I början av 2001 var antalet registrerade i Migrationsverkets mottagandesystem ca 20 150 personer. Den genomsnittliga vistelsetiden för dessa personer var 361 dagar vilket understiger verksamhetsmålet om 365 dagar. Jämfört med 1999 har den genomsnittliga vistelsetiden minskat med 74 dagar, vilket främst kan ses som en direkt effekt av den ökade inströmningen i slutet av 2000. Den genomsnittliga dygnskostnaden

exkl. förvar blev 199 kronor mot beräknat 195 kronor. Anledningen till den högre kostnaden är främst att Migrationsverket i samband med den ökade inströmningen av asylsökande under slutet av 2000 och i början av 2001 tvingades öppna nya anläggningar för mottagande av asylsökande. Kostnader för hälso- och sjukvård till asylsökande ökade också.

Antalet registrerade i mottagandesystemet var den 1 juli 2001 21 430 personer, av dessa var 46 % män, 25 % kvinnor och 29 % barn. Den genomsnittliga vistelsetiden för dessa personer var 352 dagar. Det skall jämföras med motsvarande siffror den 1 juli 2000 då ca 17 156 personer var registrerade. Den genomsnittliga vistelsetiden för dessa personer var 445 dagar. Av de registrerade hade 50 % valt att ordna boendet på egen hand.

Migrationsverket är ansvarig myndighet för behandlingen av de utlänningar som hålls i förvar enligt utlänningslagen (1989:529) och för de särskilt anordnade förvarlokalerna. Kostnaderna för förvarsverksamheten har under de senaste åren ökat i huvudsak beroende på att fler personer tas i förvar än tidigare men också beroende på att kvaliteten i verksamheten vid förvaren förbättrats. Anledningen till denna omstrukturering av verksamheten har varit att vistelsen i förvaret skall innehålla mer aktiviteter som syftar till att undvika tendenser till isolering och hjälpa den enskilde att bättre hantera förvarssituationen. När förvarstagande sker i anslutning till verkställigheten förbereds den enskilde under tiden så väl som möjligt för att återvända hem. Även Migrationsverkets återvändandearbete i övrigt påverkar omfattningen av förvarsverksamheten både i fråga om verksamhetens innehåll och att fler personer faktiskt tas i förvar.

Migrationsverket fick i regleringsbrevet för 2000 i uppdrag att i samråd med Integrationsverket se över rutiner och samarbetsformer för att effektivisera arbetet med utflyttning till egen bostad för personer som vistas på Migrationsverkets anläggningar när de beviljas uppehållstillstånd. Resultatet av översynen skulle leda till att väntetiden för den enskilde förkortades och att kostnaderna för mottagande av asylsökande skulle minska med 10 miljoner kronor från och med 2000. De båda verken har i en slutredovisning av uppdraget den 20 februari 2001 rapporterat att besparingen under år 2000 blev ca 8,8 miljoner kronor. Vidare pågår ett gemensamt arbete med att utarbeta rutiner för samverkan där bl.a.

ansvarsfördelningen mellan verken skall bli tydligare och tidsåtgången i de olika delarna av bösättningsarbetet preciseras. Ett gemensamt IT-stöd skall stödja arbetet och uppföljningen av detsamma.

Migrationsverket medverkar i ett samverkansarbete mellan flera myndigheter och Svenska kommunförbundet för utveckling av mottagandet och introduktionen av flyktingar. I en överenskommelse mellan myndigheterna och Kommunförbundet pekas bl.a. på ett antal områden där man gemensamt anser att det finns behov av översyn och regelförändringar.

Regeringen anser att det nu behövs en samlad översyn av mottagandet av och introduktionen av flyktingar. Direktiv för en sådan översyn bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Svenskt medborgarskap

Verksamhetsmålet för handläggning av medborgarskapsärenden är att de sökande är medvetna om kraven för att erhålla svenskt medborgarskap och kan förutse resultatet av ansökan. Den totala väntetiden bör inte överstiga tolv månader och öppna ärenden som inte avgjorts av Migrationsverket får inte vara äldre än sex månader om inte särskilda skäl föreligger.

Migrationsverket har under 2000 avgjort 32 500 medborgarskapsärenden och vid utgången av året var antalet öppna ärenden 13 300, av dessa var 43 % äldre än sex månader. Antalsmässigt har antalet öppna ärenden äldre än sex månader minskat med ca 4 000 sedan 1999. Trots att antalet öppna ärenden minskat kraftigt har inte handläggningstiderna sjunkit. Detta beror bl.a. på att handläggningen av ärendena är mer komplicerade nu än tidigare.

När det gäller överprövning av beslut om svenskt medborgarskap är målet att öppna ärenden inte får vara äldre än tio månader om inte särskilda skäl föreligger. Den genomsnittliga handläggningstiden var 307 dagar. Utlänningsnämnden saknar möjlighet att ange hur många ärenden som avgjorts inom tio månader. Av ärendena beslutades 67 % inom ett år och vid utgången av 2000 var 9 % av ärendena äldre än ett år.

Vidarebosättning

År 2000 överfördes 1 162 flyktingar och övriga skyddsbehövande till Sverige. Under första halvåret 2001 har 576 personer överförts till Sverige.

Under 2000 har 10 miljoner kronor använts för medicinska insatser i Bosnien-Hercegovina och Kosovo.

Överprövning av beslut om avvisning eller utvisning

Under 2000 inkom till Utlänningsnämnden ca 10 000 ärenden och ca 9 500 ärenden avgjordes.

Nämnden har under de senaste åren kunnat minska balansen av äldre ärenden. Vid ingången av 2000 redovisade nämnden den lägsta ärendebalansen sedan nämndens tillkomst. Under senare delen av året inkom dock ett stort antal avvisningsärenden och nya ansökningar främst rörande provinsen Kosovo i Förbundsrepubliken Jugoslavien och Bosnien-Hercegovina. Därutöver ökade ärenden rörande uppehållstillstånd kraftigt.

Det övergripande målet för nämnden är att ärendeprövningen sker rättssäkert. En enhetlig praxis skall eftersträvas. Rättssäkerhet innebär ett oeftergivligt krav på följdriktighet och likhet inför lagen. Besluten skall vara korrekta och ärenden av samma typ skall behandlas lika. Den sökande skall vidare kunna ställa krav på förutsägbarhet och kunna lita på att ärendena bedöms objektivt och konsekvent.

Målet för ärenden för överprövning av beslut om avvisning eller utvisning får inte vara äldre än sex månader om inte särskilda skäl föreligger. Den genomsnittliga handläggningstiden under 2000 var 264 dagar i asylärenden och 311 dagar i avlägsnandeärenden där asylskäl inte åberopats. Under 2000 avgjordes 50 % av ärendena inom sex månader att jämföra med 43 % året innan. Av de öppna ärendena var 36 % äldre än sex månader.

Utlänningsnämnden prövar också ärenden om ny ansökan om uppehållstillstånd. Målet är att öppna ärenden inte får vara äldre än tre veckor, om inte inhibition meddelats eller andra särskilda skäl föreligger. En markant ökning av inkommande ärenden skedde under hösten, vilket i huvudsak berodde på de avslagsbeslut i överklagade ärenden beträffande personer från provinsen Kosovo i Förbundsrepubliken Jugoslavien som

nämnden fattat efter slutet av juni 2000. I 60 % av de avgjorda ärendena hade nämnden fattat beslut inom en månad vilket innebär en ökning med 8 % jämfört med 1999.

Utresor för avvisade och utvisade

Antalet personer som lämnade landet frivilligt eller med tvång var ca 4 300 personer, vilket är en minskning med 37 % i förhållande till 1999. Denna minskning kan delvis förklaras av att regeringen i december 2000 beslutade att de medborgare i Förbundsrepubliken Jugoslavien som kommer från provinsen Kosovo och som befunnit sig i Sverige med tillfälliga uppehållstillstånd samt fått avslag på sin asylansökan inte skulle behöva återvända mot sin vilja förrän efter den 15 mars 2002. Av dessa utresor svarade Migrationsverket för ca 3 650 och Kriminalvårdens transporttjänst för ca 630 personer.

Under 2000 erhöll drygt 1 500 personer från provinsen Kosovo i Förbundsrepubliken Jugoslavien som tidigare haft tidsbegränsade uppehållstillstånd det särskilda återvändandebidraget.

5.6.2 Analys och slutsatser

Kostnaderna för politikområdet bedöms även under 2001 komma att överskrida tilldelade medel främst genom en allmän ökning av antalet asylsökande beroende på Sveriges inträde i Schengensamarbetet och en markant ökning av asylsökande irakier. Regeringen bedömer nu att antalet asylsökande även 2002 kommer ligga på en hög nivå. Anslagen till Migrationsverket och Utlänningsnämnden behöver förstärkas 2002 för att korta utlänningsmyndigheternas handläggningstider samt vistelsetiderna i Migrationsverkets mottagandesystem.

Det pågående samarbetet med att harmonisera asyl- och migrationspolitiken inom EU kan på sikt komma att leda till en jämnare fördelning av antalet asylsökande mellan medlemsstaterna. Regeringen verkar därutöver för att bygga upp migrationsstrukturer i kandidatländerna och i andra länder i närområdet. På så sätt utökas kretsen av länder som är säkra första asylländer. Detta bör på sikt leda till en minskad inströmning av antalet asylsökande till Sverige.

Regeringen verkar för att fingeravtryckssystemet Eurodac tas i bruk så snart som möjligt

för att Dublinkonventionen skall kunna tillämpas med full effektivitet. Genom Eurodacsyste- met kan Sverige snabbt få ett säkert besked om en person tidigare har ansökt om asyl i någon annan EU-medlemsstat. Detta medverkar till så- väl kortare handläggningstider som kortare vis- telsetider i Migrationsverkets mottagandesyste- met.

Frågor rörande migrationsområdet har fått genomslag i Utrikesförvaltningens verksamhets- planering och rutiner har utarbetats för att un- derlätta den praktiska ärendehantering. Här- med kan handläggningstiderna vid utlänningsmyndigheterna kortas och en förbät- rad behovsstyrning av befintliga resurser ske.

5.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har lämnat en revisionsbe- rättelse med invändning för Migrationsverket avseende 2000. Av revisionsberättelsen framgår att Migrationsverkets förvaltning inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att hålla sig inom tilldelade medel. Regeringen konstaterar att Migra- tionsverket kommer att vidta åtgärder för att bl.a. förbättra rutinerna vad gäller investerings- kalkylerna för att få bättre och mer realistiska prognoser. Vidare har regeringen och Migra- tionsverket börjat se över prognosmodellerna för vissa av verkets anslag.

RRV har inte haft några invändningar i revi- sionsberättelsen för 2000 avseende Utlännings- nämnden.

5.8 Budgetförslag

5.8.1 12:1 Migrationsverket

Tabell 5.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2000	Utfall	456 082	Anslags- kredit	-900
2001	Anslag	511 918 ¹	Utgifts- prognos	484 164
2002	Förslag	490 079		
2003	Beräknat	501 458 ²		
2004	Beräknat	510 909 ³		

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vär- proposition 2001 och i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 489 479 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 489 259 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget avser i huvudsak förvaltningskostnader för Migrationsverket och vissa kostnader för re- geringen vad avser utlandsmyndigheterna med inriktning på arbetsuppgifter inom migrations- området.

Migrationsverket är central utlänningsmyn- dighet och ansvarar för utlännings-, invandrar- och medborgarskapsfrågor i den mån frågorna inte handläggs av någon annan myndighet. Ver- ket skall utreda och pröva ansökningar om viser- ing, uppehålls- och arbetstillstånd, flyktingför- klaring och resedokument samt om svenskt medborgarskap. Migrationsverket svarar också för mottagande av asylsökande samt för överför- ring och mottagande av organiserat uttagna flyk- tingar. Verket har även det huvudsakliga ansvaret för verkställigheten av beslut om avvissning och utvisning samt för de utläningar som tas i för- var enligt utlänningslagen och för förvarsloka- lerna. Organisatoriskt är Migrationsverket inde- lat i fem regioner.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer att den fortsatta utveck- lingen av Migrationsverket som central utlä- nningsmyndighet såväl inom Sverige som i förhål- lande till utlandsmyndigheterna, skall ge förutsättningar för kortare handläggningstider, rationalisering och bättre återrapportering.

Det ökande antalet asylsökande som en följd av Sverige inträde i Schengensamarbetet och ett markant ökande antal asylsökande irakier kan ge konsekvenser för handläggningstiderna med ökade kostnader som följd för mottagandesys- temet. Med utdragna handläggningstider kom- mer också erfarenhetsmässigt fler att återropa humanitära skäl för att stanna.

Vid beräkning av anslaget görs bedömningen att Migrationsverket bör ha en beredskap att ta emot 18 000 asylsökande.

För att kunna minska balansen av ärenden be- dömer regeringen det motiverat att utöka Migra- tionsverkets förvaltningsanslag med ca 50 miljo- ner kronor 2002.

Tabell 5.3 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	511 918	511 918	511 918
Förändring till följd av:			
Beslut överfört till uo 2	-700	-700	-700
Beslut	-11 000	-11 000	-11 000
Pris- och löneomräkning	9 304	20 683	30 134
Överföring andra anslag m.m. ²	-19 443	-19 443	-19 443
Summa förändring	-21 839	-10 460	-1 009
Förslag/beräknat anslag	490 079	501 458	510 909

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Inklusivt slutjustering med anledning av de statliga avtalsförsäkringarna. En närmare beskrivning av detta finns i avsnitt 9.2.

5.8.2 12:2 Mottagande av asylsökande

Tabell 5.4 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2000		1 372 126		-120 314
2001	Anslag	1 725 335 ¹	Utgifts-prognos	1 605 499
2002	Förslag	1 652 364		
2003	Beräknat	1 477 587 ²		
2004	Beräknat	1 477 587 ³		

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 1 771 808 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 881 252 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget finansierar mottagande av asylsökande och vissa personer med tidsbegränsade uppehållstillstånd. Vidare finansieras kostnaderna för utlänningar som tagits i förvar enligt utlänningslagen samt ersättning till kommunerna för den ersättning som ges till vissa andra utlänningar än asylsökande medan de väntar på beslut om uppehållstillstånd. Anslaget finansierar även kostnader för hälso- och sjukvård till landstingen för asylsökande m.fl. och för barn som hålls gömda inför verkställigheten inför ett av- eller utvisningsbeslut samt den tillfälliga ersättningen till kommuner och landsting för vissa utlänningar från Förbundsrepubliken Jugoslavien.

Under budgetåret 2000 medgav regeringen att ramanslaget 12:2 Mottagande av asylsökande fick överskridas med 70 miljoner kronor som en följd av ökade kostnader på grund av ett ökat antal asylsökande i förhållande till prognos i budgetpropositionen för 2000.

För budgetåret 2001 beräknas ett överskridande av anslaget dels som en följd av långa

handläggningstider, dels som en följd av en allmän ökning av antalet asylsökande beroende på Sveriges inträde i Schengensamarbetet och ett markant ökat antal asylsökande från Irak. Regeringen föreslår därför att anslaget tillförs 518 000 000 kronor på tilläggsbudgeten.

Regeringens överväganden

För budgetåret 2001 beräknades den genomsnittliga flyktingdygnskostnaden till 200 kronor inklusive reformer. År 2002 beräknas den genomsnittliga dygnskostnaden till 211 kronor. Anledning till den ökade dygnskostnaden är regeringens förslag om asylsökande barns skolgång m.m. (prop. 2000/01:115) samt ökade kostnader för hälso- och sjukvård för de asylsökande m.fl.

Anslaget 12:2 Mottagande av asylsökande föreslås öka med 578 miljoner kronor 2002 i förhållande till beräkningarna i budgetpropositionen för 2001. Skälet till detta är främst att antalet personer i mottagandesystemet ökar i förhållande till vad som beräknades i budgetpropositionen för 2001 samt ökade kostnader för förvarsverksamheten.

Tabell 5.5 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	1 725 335	1 725 335	1 725 335
Förändring till följd av:			
Beslut	+104 000	-132 000	-14 000
Volymer	-176 971	-115 748	-233 748
Summa förändring	-72 971	-247 748	-247 748
Förslag/beräknat anslag	1 652 364	1 477 587	1 477 587

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

5.8.3 12:3 Migrationspolitiska åtgärder

Tabell 5.6 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2000		200 010		131 227
2001	Anslag	285 221	Utgifts-prognos	292 017
2002	Förslag	292 467		
2003	Beräknat	297 392 ¹		
2004	Beräknat	302 667 ²		

² Motsvarar 292 467 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 292 467 tkr i 2002 års prisnivå.

Ett viktigt inslag i migrationspolitiken är beredskapen att ta emot flyktingar för vidarebosättning i Sverige. Uttagningarna sker som regel i samarbete med UNHCR. Staten betalar ut ersättning till de kommuner som tar emot sådana flyktingar. Av de medel riksdagen anvisar för vidarebosättning genomförs även vissa hjälpinsatser för flyktingar utanför Sverige. Staten ger bidrag till åtgärder för frivillig återvandring av vissa personer som efter att ha varit bosatta i Sverige under längre eller kortare tid väljer att återvändra till sitt ursprungliga hemland eller till ett annat bosättningsland. Anhöriga till flyktingar i Sverige kan få bidrag till resan hit. Medel används även för att bekosta vissa migrationspolitiska projekt och Sveriges deltagande i internationellt samarbete inom flykting- och invandringsområdet. Likaså anvisas medel från detta anslag till Svenska Röda korsets efterforskningsverksamhet.

Regeringens överväganden

Anslagsmedlen för 2002 avseende vidarebosättning av flyktingar bör liksom innevarande år kunna få användas med viss flexibilitet och motsvara kostnaderna för 1 840 flyktingar.

Tabell 5.7 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001	285 221	285 221	285 221
Förändring till följd av:			
Beslut	5 000	5 000	5 000
Övr. makroekonomiska förutsättn.	2 246	7 171	12 446
Summa förändring	7 246	12 171	17 446
Förslag/beräknat anslag	292 467	297 392	302 667

5.8.4 12:4 Utlänningsnämnden

Tabell 5.8 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2000	Utfall	69 505	Anslags-sparande	500
2001	Anslag	76 895 ¹	Utgifts-prognos	76 983
2002	Förslag	75 854		
2003	Beräknat	77 702 ²		
2004	Beräknat	79 217 ³		

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 75 854 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 75 854 tkr i 2002 års prisnivå.

Utlänningsnämnden prövar överklaganden av beslut som fattas av Migrationsverket avseende avvísning och utvisning samt ansökningar om uppehållstillstånd, flyktingförklaring, resedokument, svenskt medborgarskap och offentliga biträden i utlänningsärenden. Nämnden prövar även s.k. nya ansökningar om uppehållstillstånd enligt 2 kap. 5 b § utlänningslagen. Sådan ansökan kan göras efter det att ett avvísnings- eller utvisningsbeslut vunnit laga kraft.

Regeringens överväganden

Som en följd av regeringens förslag att utöka Migrationsverkets förvaltningsanslag anser regeringen det motiverat att utöka Utlänningsnämndens förvaltningsanslag med 5 miljoner kronor 2002 för att undvika långa handläggningstider.

Tabell 5.9 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	76 895	76 895	76 895
Förändring till följd av:			
Beslut	-6 706	-6 706	-6 706
Pris- och löneomräkning	6 371	8 219	9 734
Överföring andra anslag m.m. ²	-706	-706	-706
Summa förändring	-1 041	807	2 322
Förslag/beräknat anslag	75 854	77 702	79 217

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Inklusive slutjustering med anledning av de statliga avtalsförsäkringarna. En närmare beskrivning av detta finns i avsnitt 9.2.

5.8.5 12:5 Offentligt biträde i utlänningsärenden

Tabell 5.10 Anslagsutveckling
Tusental kronor

2000	Utfall	67 687	Anslags-sparande	4 580
2001	Anslag	82 913 ¹	Utgifts-prognos	85 787
2002	Förslag	77 028		
2003	Beräknat	57 027 ²		
2004	Beräknat	57 027 ³		

¹ Varav 25 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårproposition 2001 och i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 77 028 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 77 028 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget finansierar offentligt biträde enligt utlänningslagen (1989:529) vid Regeringskansliet, Migrationsverket och Utlänningsnämnden. Anslaget påverkas främst av antalet avgjorda ärenden.

Regeringens överväganden

Kostnaderna för offentligt biträde hos Migrationsverket under 2000 översteg anslagna medel och verket utnyttjade sin anslagskredit med 3 747 000 kronor. En jämförelse mellan budget och utfall för 2000 visar att Utlänningsnämnden och den del av anslaget som Regeringskansliet förfogar över inte utnyttjades fullt ut.

Uppföljningsarbetet för att kunna få mer precisa beräkningar av anslaget fortsätter även under 2001.

Regeringen bedömer att anslaget bör utökas med 25 miljoner kronor som en följd av ökat antal asylsökande.

Tabell 5.11 Härledning av nivån 2002–2004
Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	82 913	82 913	82 913
Förändring till följd av:			
Beslut	-5 885	-25 886	-25 886
Summa förändring	-5 885	-25 886	-25 886
Förslag/beräknat anslag	77 028	57 027	57 027

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

5.8.6 12:6 Utresor för avvisade och utvisade

Tabell 5.12 Anslagsutveckling
Tusental kronor

2000	Utfall	57 970	Anslags-sparande	5 915
2001	Anslag	63 656	Utgifts-prognos	72 613
2002	Förslag	70 043		
2003	Beräknat	65 556 ¹		
2004	Beräknat	65 556 ²		

¹ Motsvarar 70 043 tkr i 2002 års prisnivå.

² Motsvarar 70 043 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget finansierar resor ut ur landet för utläningar som avvisats eller utvisats enligt beslut av regeringen, Migrationsverket, Utlänningsnämnden eller Polisen med stöd av utlänningslagen. Även kostnader för resor ur Sverige för de asylsökande som återkallat sin ansökan finansieras från anslaget.

Migrationsverket kan överlämna ärenden till polismyndigheten om utläningen håller sig undan eller om det kan antas att tvång kommer att behövas för att genomföra verkställigheten. Kriminalvårdens transporttjänst organiserar utresor för avvisade och utvisade på polisens uppdrag.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer att anslaget bör utökas med 5 miljoner kronor 2002 på grund av ökat antal avvísningar och utvisningar som en följd av att antalet asylsökande har ökat.

Tabell 5.13 Härledning av nivån 2002–2004
Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001	63 656	63 656	63 656
Förändring till följd av:			
Beslut	6 387	1 900	1 900
Summa förändring	6 387	1 900	1 900
Förslag/beräknat anslag	70 043	65 556	65 556

5.8.7 12:7 Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande och flyktingar

Tabell 5.14 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Slagsnamn	Belopp	Utgifts- prognos	Belopp
2001	Anslag	38 000	¹	38 000
2002	Förslag	32 000		
2003	Beräknat	32 000	²	
2004	Beräknat	32 000	³	

¹ Varav 38 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2001.

² Motsvarar 32 000 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 32 000 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget disponeras av Migrationsverket och används för att utveckla mottagandesystemet för asylsökande, för integrationsinsatser och för att hjälpa personer att återvända eller återvändra till sitt hemland.

Anslagsbeloppet motsvarar EU:s finansiering av projekten. Under 2002 beräknas svenska projekt erhålla 32 000 000 kronor i bidrag från den av EU-kommissionen inrättade europeiska flyktingfonden. Bidraget administreras av Migrationsverket i samarbete med Integrationsverket. Bidraget redovisas under inkomsttiteln 6911 Övriga bidrag från EU.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer anslagsbehovet för 2002 till 32 000 000 kronor.

Tabell 5.15 Härledning av nivån 2002–2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001 ¹	38 000	38 000	38 000
Förändring till följd av:			
Beslut	-6 000	-6 000	-6 000
Summa förändring	-6 000	-6 000	-6 000
Förslag/beräknat anslag	32 000	32 000	32 000

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och i samband med budgetpropositionen för 2002.

6 Politikområde Minoritetspolitik

6.1 Omfattning

Minoritetspolitiken omfattar frågor om skydd och stöd för de nationella minoriteterna och de historiska minoritetsspråken.

6.2 Utgiftsutveckling

Tabell 6.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2000	Anslag 2001	Utgifts- prognos 2001	Förslag anslag 2002	Beräknat anslag 2003	Beräknat anslag 2004
47:1 Åtgärder för nationella minoriteter	7,6	8,0	8,4	8,0	8,0	8,0
Totalt för politikområde Minoritetspolitik	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0

6.3 Mål

Målet för minoritetspolitiken är att ge skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande. Målet fastställdes av riksdagen hösten 2000 och gäller från och med budgetåret 2001 (prop. 2000/01:1, utg.omr.8, bet. 2000/01:SfU2, rskr. 2000/01:72). Målet överensstämmer med den inriktning som minoritetspolitiken tidigare getts genom riksdagens beslut om nationella minoriteter i Sverige.

6.4 Politikens inriktning

Minoritetspolitiken är ett nytt politikområde sedan år 2000. Det grundas på riksdagens beslut hösten 1999 om åtgärder för de nationella minoriteterna och inriktningen av en minoritetspolitik (prop. 1998/99:143, bet. 1999/2000:KU6, rskr. 1999/2000:69). De nationella minoriteterna är samer, sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar och de språk som omfattas av minoritetspolitiken är samiska (alla former), finska, meänkieli, romani chib (alla former) och jiddisch.

6.5 Insatser

6.5.1 Insatser inom politikområdet

I samband med beslutet om en minoritetspolitik ratificerade Sverige i februari 2000 två Europarådskonventioner, ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. Bestämmelserna i dessa konventioner har utgjort en grund för den svenska politiken på området.

Den 1 april 2000 trädde lagarna (SFS 1999:1175 och 1176) om rätt att använda samiska respektive finska och meänkieli hos förvaltningsmyndigheter och domstolar i kraft. Rätten avser de områden (förvaltningsområden) där språken använts av hävd och fortfarande används i tillräcklig omfattning. För samiska omfattas Arjeplogs, Gällivare, Jokkmokks och Kiruna kommuner och för finska och meänkieli Gällivare, Haparanda, Kiruna, Pajala och Övertorneå kommuner. I dessa kommuner har den enskilde,

oavsett om hon eller han behärskar svenska, rätt att tala samiska respektive finska och meänkieli vid muntlig förhandling inför domstol och rätt att ge in skriftliga inlagor på respektive språk. Hos förvaltningsmyndigheter har den enskilde rätt att använda samiska respektive finska och meänkieli vid sina muntliga och skriftliga kontakter i ärenden som rör myndighetsutövning och har anknytning till förvaltningsområdet. Myndigheten är skyldig att ge muntliga svar på samiska respektive finska och meänkieli. Lagstiftningen innebär också att den enskilde i kommuner som ingår i förvaltningsområdena har rätt att få förskole- och äldreomsorg helt eller delvis på respektive språk.

Lagarna om rätt att använda samiska respektive finska och meänkieli har översatts till de berörda minoritetsspråken.

Till följd av de nya lagarna har 6 miljoner kronor avsatts som statsbidrag till kommunerna och landstinget i Norrbottens län för de åligganden som följer av lagstiftningen. Medlen har fördelats av Länsstyrelsen i Norrbottens län med utgångspunkt från en uppskattning av antalet invånare i respektive kommun som talar samiska respektive finska och meänkieli samt kommunernas behov av att vidta åtgärder. Hänsyn har också tagits till att Haparanda och Övertorneå har särskilt hög andel finska medborgare och medborgare med finska som modersmål. Bestämmelser om fördelningen finns i förordningen (2000:86) om statsbidrag till åtgärder för att stödja användningen av samiska, finska och meänkieli i kontakter med förvaltningsmyndigheter och domstolar. Följande fördelning har gjorts.

Arjeplogs kommun	519 000 kr
Gällivare kommun	1 010 000 kr
Haparanda kommun	1 145 000 kr
Jokkmokks kommun	573 000 kr
Kiruna kommun	1 097 000 kr
Pajala kommun	603 000 kr
Övertorneå kommun	827 000 kr
Norrbottens läns landsting	226 000 kr

Länsstyrelsen i Norrbottens län har även tillförts 500 000 kronor för hanteringen av bidragen till kommunerna och landstinget samt till en arbetsgrupp vid Länsstyrelsen som skall följa upp och utvärdera de regionala åtgärderna.

Då det gäller nationella insatser för de nationella minoriteterna har en rad åtgärder vidtagits som rör utbildningsfrågor, kulturverksamhet,

massmedier, arkivfrågor, äldreomsorg och inflytande. Inom Regeringskansliet har en särskild arbetsgrupp inrättats för att samordna frågor inom ramen för minoritetspolitiken.

I syfte att öka kunskapen om de nationella minoriteternas historia i Sverige har skolans läroplaner (Lpo 94 och Lpf 94) ändrats så att det framgår att kunskap skall ges om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken. Också vid revidering av kursplanerna har de nationella minoriteterna och minoritetsspråken uppmärksammas. Då det gäller universitetsutbildning och forskning har Vetenskapsrådet getts ett nationellt ansvar för att åstadkomma en helhetssyn när det gäller resurserna till s.k. småämnena, t.ex. utbildning i minoritetsspråk.

Programföretagen i allmänhetens tjänst har ett stort ansvar för att beakta språkliga och etniska minoriteters behov. I propositionen Radio och TV i allmänhetens tjänst 2002 – 2005 (prop. 2000/01:94) om de nya sändningstillstånden för public service-företagen, Sveriges Television (SVT), Sveriges Radio (SR) och Sveriges Utbildningsradio (UR), har regeringen föreslagit att företagets insatser för de språkliga och etniska minoriteterna skall öka. Tidigare har samiska, finska och meänkieli intagit en särställning. Enligt regeringens förslag skall även romani chib ha en särställning. Programföretagen bör också ta hänsyn till det faktum att även jiddisch har status som minoritetsspråk. Riksdagen har antagit förslagen i propositionen (bet. 2000/01:KrU8, rskr. 2000/01:268). De nya sändningstillstånden börjar gälla 2002. Utbudet av nyhetssändningar på samiska i TV har i år utökats sedan en nyhets-samverkan påbörjats mellan de nordiska public service-bolagen SVT, YLE och NRK. SR deltar i ett liknande samarbete i syfte att skapa en samnordisk digital ljudradiokanal på samiska. Målsättningen är att den nya radiokanalen är fullt utbyggd 2005 med sändningar för den samiska publiken dygnet runt.

I dag saknas en samlad bild av de medier som riktar sig till invandrare och minoriteter. I syfte att öka kunskapen om området har regeringen gett Presstödsnämnden i uppdrag att kartlägga och analysera situationen för medier som riktar sig till främst invandrare och nationella minoriteter i Sverige. Uppdraget skall redovisas senast den 1 maj 2002.

Regeringen har även gett Skolverket, Kulturrådet och Folkbildningsrådet i uppdrag att inom respektive ansvarsområde redovisa hur de natio-

nella minoriteternas intressen tillgodoses i olika avseenden. Uppdragen har nyligen redovisats i rapporter till regeringen. Rapporterna innehåller förslag till ytterligare åtgärder inom dessa områden.

Av Kulturrådets rapport framgår att stora och olika behov finns inom minoritetsgrupperna när det gäller språkvård och kulturverksamhet. Regeringen tar upp dessa frågor under utgiftsområde 17 och föreslår där att ett nytt bidrag införs i syfte att främja de nationella minoriteternas språk och kultur.

Skolverket redogör i sin rapport för behovet av läromedel då det gäller samiska, meänkieli och romani chib samt om den judiska minoritetens religion, kultur och språk. Vidare bedömer Skolverket att det finns behov av kompetensutveckling för lärare då det gäller samtliga minoritetsspråk. Ett stort hinder för modersmålsundervisningen i romani chib är bristen på romska lärare och romska resurspersoner vilket leder till att undervisning i romani chib är näst intill obefintlig i stora delar av landet. Regeringens bedömning av vilka åtgärder som i första hand bör vidtas redovisas under utgiftsområde 16.

I Folkbildningsrådets rapport framgår bl.a. att de minoritetsgrupper som har tillgång till en egen folkhögskola eller är medlemsorganisation i ett studieförbund har betydligt större möjlighet att tillfredsställa sina utbildningsbehov än de grupper som från fall till fall samverkar med en folkhögskola eller ett studieförbund. I detta sammanhang har den romska minoritetens speciella situation uppmärksammas. Folkbildningsrådets rapport bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Behovet av äldreomsorg på andra språk än svenska har uppmärksammas på senare år eftersom det inte är ovanligt att äldre förlorar kunskaperna i det sist inlärd språket men behåller kunskaperna i sitt modersmål. Den finskspråkiga minoriteten är den största minoriteten i Sverige. Inom en snar framtid kommer det att finnas ett stort antal äldre finsktalande som är i behov av äldreomsorg. För att ta fram och sprida goda exempel där stor hänsyn tas till de finsktalandes egna behov och önskemål har regeringen uppdragit åt Socialstyrelsen att kartlägga och redovisa hur olika kommuner organiserat och genomfört äldreomsorg för finsktalande. Uppdraget har nyligen redovisats i en rapport till regeringen.

Inom minoritetspolitiken är inflytandet för de nationella minoriteterna av stor betydelse. Bl.a. hålls samrådsmöten med företrädare för regeringen och minoriteternas organisationer. Organisationer som företräder nationella minoriteter har för år 2000 tilldelats 1 450 000 kronor för att stärka deras möjligheter till inflytande i frågor som berör dem. Fördelningen av medlen baseras på de enskilda organisationernas behov. Av redovisningarna från minoritetsorganisationerna framgår att medlen har använts till skiftande ändamål, bl.a. mötesverksamhet, informationsinsatser samt till åtgärder som syftar till att förbättra kunskaperna i det egna språket. Tillgängliga medel har dock inte helt motsvarat organisationernas behov av stöd.

De senaste fem åren har en särskild arbetsgrupp för romska frågor varit verksam inom Regeringskansliet. En övergripande uppgift för den romska arbetsgruppen har varit att lämna förslag till insatser som kan främja romernas situation i det svenska samhället.

Genom minoritetspolitiken, som bl.a. innebär att romer har erkänts som nationell minoritet och romani chib som minoritetsspråk, har förutsättningarna för en romsk arbetsgrupp ändrats. Inom ramen för minoritetspolitiken finns särskilda samrådsformer för samarbetet mellan företrädare för regeringen och minoritetsorganisationerna. Det finns dock även fortsättningsvis behov av ett samverkansorgan med speciell inriktning på de romska gruppernas situation. Mot den här bakgrunden finns det skäl att överväga på vilket sätt samarbetet med romskt organisationsliv i framtiden bäst bör utformas. Frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet i samråd med romska organisationer med inriktning på att inrätta ett nytt samverkansorgan under hösten 2001.

6.5.2 Insatser utanför politikområdet

Det statliga stödet till litteratur och kulturtidskrifter har ökat med 1 miljon kronor från och med år 2000 för att särskilt kunna beakta de nationella minoriteterna vid fördelningen av stödet. Vidare har domstolsväsendet tillförts 1 miljon kronor för ökade tolk- och översättningskostnader på grund av de nya rättigheter som följer av minoritetspolitiken.

Inom ramen för samepolitiken görs insatser för att uppnå målet att verka för en levande sa-

misk kultur byggd på en ekologiskt hållbar rennäring och andra samiska näringar. Insatserna omfattar bl.a. stödet till Sametinget och same-skolorna.

6.6 Resultatbedömning

Målet för minoritetspolitiken är att ge skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande. Målet gäller dock först från och med budgetåret 2001.

6.6.1 Resultat

Ett resultat av den nya minoritetspolitiken är en större medvetenhet och kunskap om de nationella minoriteterna både inom minoritetsgrupperna själva och i majoritetssamhället.

Minoriteternas ökade möjligheter till inflytande har lett till växande aktivitet bland minoritetsgrupperna, bl.a. bildandet av Sverigefinländarnas delegation som skall vara ett organ för den sverigefinländska minoriteten, etablerandet av flera nya romska riksorganisationer och initiativ till ett språkvårdsorgan för meänkieli.

För att kunna följa i vilken utsträckning de nya lagarna om rätt att använda samiska, finska och meänkieli har använts har arbetsgruppen vid Länsstyrelsen Norrbottens län låtit göra en enkätundersökning hos statliga och kommunala förvaltningsmyndigheter samt domstolar i förvaltningsområdet för samiska respektive finska och meänkieli. Enkäten syftar till att belysa i vilken omfattning berörda myndigheter i sin myndighetsutövning eller annan verksamhet har kontaktats av någon enskild på ett minoritetsspråk, hur myndigheterna har hanterat frågan före den 1 april 2000 samt vilka åtgärder som vidtagits med anledning av den nya lagstiftningen.

Resultatet från undersökningen, som redovisats i en rapport till regeringen, visar att endast en liten del av myndigheterna har noterat en ökning av efterfrågan på att få använda något av minoritetsspråken. I enkätsvaren från domstolarna framkommer att det inte skett någon ökning av antalet kontakter med part som vill nyttja något av minoritetsspråken. Förskoleverksamhet och äldreomsorg på samis-

ka respektive finska och meänkieli har däremot ökat i några kommuner sedan lagarna trädde i kraft.

6.6.2 Analys och slutsatser

Arbetsgruppen vid Länsstyrelsen i Norrbottens län har i sin rapport till regeringen framfört att flera faktorer bidrar till att man ännu inte kan påvisa någon egentlig ökning av användandet av minoritetsspråken i kontakter med domstolar och myndigheter. Lagstiftningens krav på muntlig översättning har inte trängt fram hos alla myndigheter ännu och enskilda förväntar sig inte att de myndighetskontor som ligger utanför förvaltningsområdet har personal med kunskaper i minoritetsspråken. Dessutom har minoritetsspråken hittills huvudsakligen varit ett vardagsspråk i den lokala miljön. Inte heller skall man bortse från den psykologiska faktorn. Den som alltid använt svenska i kontakter med myndigheter kan ha svårt att nu använda det egna modersmålet vid sådana kontakter. Det gäller särskilt det samiska språket.

Frågan om en utvidgning av förvaltningsområdet för samiska har tagits upp i olika sammanhang. Regeringen avser att ge Länsstyrelsen i Norrbottens län i uppdrag att inom ramen för befintliga resurser förutsättningslöst utreda konsekvenserna av en eventuell utvidgning av förvaltningsområdet för samiska så att det omfattar några kommuner inom de södra delarna av det traditionella samiska språkområdet, det sydsamiska området.

Flera av de organisationer som representerar de nationella minoriteterna har inte tillräckliga medel för att tillvarata gruppens intressen. Några av organisationerna får betydande stöd från annat håll, bl.a. från Integrationsverket, medan andra organisationer inte har någon sådan möjlighet. En samlad översyn bör därför göras av minoritetsorganisationernas möjligheter till stöd. Eventuella förändringar bör genomföras genom omfördelning av befintliga medel.

Eftersom minoritetspolitiken är ett nytt politikområde finns det ännu inte tillräckligt underlag för att dra några mera långtgående slutsatser. Ett fortsatt arbete för utvärdering av insatserna bör göras. Arbetet bör särskilt inriktas på de enskildas förutsättningar att utnyttja de rättigheter och möjligheter som finns. Behovet av åtgärder

för revitalisering av minoritetsspråken bör uppmärksammas.

Det är väsentligt att minoritetspolitiken genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv och att hänsyn tas till kvinnors och mäns olika förutsättningar och behov. I dag saknas dock underlag för att bedöma utvecklingen ur ett könsperspektiv.

6.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har inte haft några invändningar när det gäller Länsstyrelsen i Norrbottens läns verksamhet avseende nationella minoriteter.

6.8 Budgetförslag

6.8.1 47:1 Åtgärder för nationella minoriteter

Tabell 6.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2000	Utfall	7 564	Anslags-sparande	337
2001	Anslag	8 000	Utgifts-prognos	8 436
2002	Förslag	8 000		
2003	Beräknat	8 000		
2004	Beräknat	8 000		

Anslaget fördes första gången upp på statsbudgeten 2000. Av anslaget används huvuddelen som statsbidrag till kommunerna och landstinget inom de områden i Norrbottens län som utpekats som förvaltningsområden för samiska respektive finska och meänkieli. Medlen fördelas av Länsstyrelsen i Norrbottens län som även tilldelats medel för hanteringen av bidragen till kommunerna och landstinget samt för den arbetsgrupp vid Länsstyrelsen som skall följa och utvärdera lagarnas tillämpning.

Anslaget täcker också kostnader för inflytande för nationella minoriteter och vissa uppföljningsinsatser.

Regeringens överväganden

Minoritetspolitiken är ett nytt politikområde och det finns behov av att utveckla verksamhe-

ten. Regeringen bedömer att verksamheten bör fortsätta utvecklas i enlighet med intentionerna i den minoritetspolitiska propositionen.

Tabell 6.3 Härledning av nivån 2002–2004*Tusental kronor*

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001	8 000	8 000	8 000
Summa förändring	0	0	0
Förslag/beräknat anslag	8 000	8 000	8 000